

Dad Fngewe I Dad Mabtas Fngewe

Kafaglabat i libru Dad Mabtas Fngewe

Ani gugsulat dad fye fngewe, na dee dad fngewe dini sulat Harì Solomon, tingà lagi Harì Dabid. I dademe fngewe dini snulat dad to Hésékaya, Agur, na Lémwél.

Na Harì Solomon, kenen too fulung faldam, taman kdee dad fngewendini too fye, na dad fngewe di dad to klit i duh klola mnè di tanà ani. Nadi katbù i libru ani faldaman i dad to, silang ale mbaling dad to nungnadè na kfulung faldam, ku funa nun klikòla di Dwata.

I kabtas i dad mabtas fngewe

¹ Na ani dad mabtas fngewe Solomon i tingà Dabid, na harì di banwe Israél.

² Sulatan i kdee ani, du tdoan i dad to,
du fye gmadè ale i glut kfulung mdà di Dwata,
na dnilèla i fyetdò,
na glabatla i dad gal gman too mngalam gum-
tatekan,

³ du fye dnawatla na lalòla i gadèla fye,
du fye matlu i nimòla di demela to,

⁴ du fye i dad to kulang i kfulung faldam là ale gasyat,
na gmadè na fulung i dad lamnok mebe i ktola di fye,

⁵ gafatnù di gnadè i dad to fulung faldam,

na malak i dad to nun kaglabat,
 6 du fye glabatla i dad gal gman too mngalam
 gumtatekan,
 na i dad fléd gal gman i dad to nun gnadè.

I kafngewe i dad lamnok lagi

7 Silang ge mbaling to nun gnadè, ku funa nun
 klikoam di Dwata.

I dad to là fulung faldam knangla kfulung, na
 là ale mayè ku nuntamdò dale.

8 Tingàgu, toom lalò i kafngeweta ge,
 na nangam nlifet i tdò yéam.

9 Du ku laloam i tdòmi ge, matnù i kafye ldamam,
 salngad ku lamsak ge i dad fye baweh kas, na
 matnù i kafyebaweham.

10-11 Tingàgu, nang ge magin dad to gamsalà di
 klakla ge,
 ku manla, “Flal ge, magin ge gami,
 meye ito to bnanoito,
 balù dad to landè salà meye ito dalan kiboito
 mlayam dale.

12 Di kiteito i dad to ani kadang mto ale fa,
 bay di kafngeito mlayam dale mati ale.

13 Na teenito kadang dee bung knun,
 na too fnò i gumneito kadang i tnakuito.

14 Na, magin ge gami,
 na i kdee tnakuito kadang sansalelito.”

Ani gman i dad to gamsalà.

15 Kabay tingàgu, nang ge magin dad to gambet
 ani,
 fawag ge di dale,

16 du too ale mlal mimò sasè,
 na mlal ale manò.

- 17 Neyem, ku nite i dad anuk i kimoam fawel,
fulung ale fawag,
18 bay dad to gambet én mahal, du là ale fulung
fawag di sasè nimò,
bay baling dale taban i fawel nimòla na
gafalmo dale.
19 Taman i dad to mwè i knun demela to,
fagu di klabè, nun kalmola.

*I katlo kfulung faldam i dad to kulang kfulung
faldam*

- 20 I kfulung faldam flingen di satu to gal tamlo,
na tamlo kenen di dalan di gunun dad to, na
di fadyan, du kayeanku lingela i tdoan.
21 Falbongan i taluan di gufusuk banwe,
na balù nè gustifun dad to,
22 na manan, “Gamu dad kulang kfulung faldam,
kan ku fadlug gamu di làyu kfulung?
Gamu dad madoy, kilen i katlagyu madoy?
Gamu dad là fulung faldam, tan i kloyu
mnang i glut kfulung?
23 Ku flinge gamu i kngakgu gamu,
nun fye fngewegu gamu mdà di fandamgu,
na fgadègu gamu i kfulunggu faldam.
24 Kabay du knagolyu agu di katlogu gamu,
na landè flinge deg di kalakgu,
25 na fbayàyu i kafngewegu gamu,
na làyu dnawat i kngakgu gamu,
26 taman di kakel i bong kaflayamyu nulégu gamu,
na di kakel i bong klikòyu nadoygu gamu.
27-28 Na di kakel i too sè klikòyu,
na too sè kaflayamyu,
na too sè ksamuk mlibut di gamu, tloyu agu.

- Kabay di katloyu deg, là agu tmimel gamu,
 fanngabalyu agu, bay làyu agu teen.
- 29 Du là gamu mayè gmadè i kaglut,
 na là gamu mayè mimen Dwata,
- 30 na tooyu knang i kafngewegu gamu,
 na làyu dnawat i kngakgu gamu,
- 31 taman du é n kayèyu lalò gamu knayè,
 là fakay ku là mulè di gamu bunge di ksasè
 nimòyu.
- 32 Du i dad to kulang kfulung, mlal ale mati, du là
 ale mayè fulungfaldam,
 na i dad là fulung faldam, du làla knabas i
 kfulung, gamdawat alekadang i kalmola.
- 33 Kabay balù simto flinge di deg manak i knean,
 na galwà kenen kakel i sasè na landè gam-
 likòkenen.”
 Ani gman kfulung faldam.

2

I dad untung fagu di kfulung

- 1 Tingàgu, flinge ge i tdògu ge,
 na nangam nlifet i kafngewegu ge.
- 2 Flinge ge i gman i kfulung faldam,
 na toom fkah di nawam na fnaglabatam di
 fandamam.
- 3 Hae, toom fni i kfulungam mebe ktom,
 na fadlug ge mni i kaglabat.
- 4 Na toom fanngabab i kfulung faldam,
 salngad i kafngabalam salafi demen i knun
 buni.
- 5 Du ku nimoam ani glabatam i klikò di Dwata,
 na nun gnadeam gablà di kenen.
- 6 Du Dwata mlé kfulung faldam,

- na di kenen gumdà i gnadè na kaglabat.
- 7 Mlé kenen tabeng di dad to matlu,
na kenen i klungla.
- 8 Hae, kenen kamlung i dad to mimò fye di demela
to,
na nalakan dad to i gsaligan di dalan gumag-
ula.
- 9 Na ku alò ge flinge deg, glabatam kadang ku tan
i fye,
na di kdee nimoam di demem to, too matlu.
- 10 Du mbaling ge kadang to fulung faldam,
na mdà di gnadeam nun klehewam.
- 11 I kfulungam mebe ktom na i kaglabatam i kam-
lung ge,
- 12 du fye gawag ge di nimò, na di talù i dad to sasè.
- 13 Dad to én, tagakla i matlu na malwa dalan,
na magu ale di gukmifun.
- 14 Na too ale lehew mimò sasè
na di kagsalàla, too ale baling flehew.
- 15 Na dad to ani, bigkò i dalanla,
na là ale gsalig.
- 16 Na i too glut kfulung ani, fadnan ge di boyo i
libun mkat lagi.
- 17 I libun gambet ani, kahan i yaanan,
na nlifetan i fakangan di Dwata di ksongla.
- 18 Na ku salu ge ditù di gumnean, én gumagum di
dalan fati,
na i ksalum ditù, salngad ku salu ge ditù di
gumnè i dad mati.
- 19 Balù simto tlang di kenen, landè di dale gasfulé
di fye knè.
- 20 Taman tingàgu, toom lalò i ldam dad to matlu,
na magu ge di matlu dalan.

- 21 Du i dad to matlu, ale sa gamdawat i kafye blé
Dwata, na mlawilale di tah tanà ani.
- 22 Kabay i dad to sasè, snabà Dwata mdà di tah
tanà ani,
na nsoan ale, gambet i ksò i dad bnas mdà di
tanà.

3

I kafngewe i dad lamnok lagi

- 1 Tingàgu, nangam nlifet i tdògu ge,
bay toom busek di nawam i dad fngewegu ge.
- 2 Du i tdògu ge, én flawil ge,
na mlé di ge kafye kneam.
- 3 Nangam kah kakdom Dwata na kagsaligan ge,
na toom fkah ani di fandamam,
na di nawam du fye laam glifet.
- 4 Ku ani nimoam, toom gaflehew Dwata,
na nun dengegam di dad to.
- 5 Too ge smalig di Dwata mdà di nawam,
na nang ge smalig di ge kaglabat.
- 6 Kabay di kdee nimoam funam Dwata,
na fiten di ge i glut dalan.
- 7 Nangam fandam ku too ge fulung,
bay toom kanlikò Dwata,
na knangam i kdee sasè.
- 8 Na ku ani nimoam, mbaling fye laweham,
na matnù i kgalam.
- 9 Toom nafè Dwata
fagu di kablém kenen
i too fye di kdee mdà di ulê tanaam.
- 10 Na ku ani nimoam, too fnò i folam na landè
gusfayu i dademe,
na i gufkaham ninumam gal sambél.

- 11 Tingàgu, nangam knang i kaflayam mdà di
Dwata,
na nangam tatì fbayà i kngakan ge,
12 du Dwata, nngakan di gusasè i to kandon,
gambet i kngak i satu mà di tingaan toon
kando.
13 Nun kafye di to ku nun kfulungan na
kaglabatan,
14 du mdatah fa i gweam di kfulung i gweam di
salafi,
na mabtas fa di ge di blawen.
15 Na i kfulung faldam, mabtas fa di kabtas i dad
too fye kas,
na landè dademe knayeam gufsalngadam
dun du too mdatah.
16 Mdà di kfulung gdawatam klawil,
knun, na kafè.
17 Na i dalanan dunan klehew,
na i ktanak knè.
18 I to mbaling fulung nun gufyen,
na mlawil kenen.
19 Mgimò Dwata klamang tanà mdà di kfulungan,
na mdà di bong gnadean tafkahan langit ditù
di tah.
20 Mdà di kfulungan tafalohan yéél,
na mdà di kfulungan, ftatekan i alù mdà di
dad labun.
21 Tingàgu, toom fkah i kfulung faldam na i kfu-
lung mebe ktom difandamam,
du fye laam glifet dun,
22 du ku nun kfulungam faldam fye kagkah i
nawam,
na nun klehew i kneam.
23 Na di kagum di dalan, landè sasè gaslokam,

- na là ge tlaab.
- 24 Di kileam, too fye kakudangam,
na landè gamlikò ge.
- 25 Na landè klikeam i dad kaflayam makto i kake-
lan,
ku demen i kalmo kel kadang di dad to sasè,
- 26 du Dwata i gusmaligam,
na laan ge faloh ku mfawel i fawel.
- 27 Ku nun kiboam, galam ttabeng i demem to nun
klidù.
- 28 Na nangam man di demem to,
“E fayah ktabengta ge”,
ku nun kiboam ttabeng dun di duh ani.
- 29 Nang ge faldam mimò sasè di to demem saldan,
du ge i gusmaligan.
- 30 Nang ge dmalam i demem to, lumban i to landè
sasè nimoan di ge.
- 31 Nang mibal i knun i to labè,
na nang ge mlalò i kenen nimò,
- 32 du Dwata too mnang nawan i dad to mimò sasè,
bay fgadean i fandaman di dad to matlu.
- 33 Too mnè i kalbut Dwata di malay i dad to sasè,
bay too mnè i kafye di malay i dad to matlu.
- 34 I dad to madoy, knang Dwata,
bay blén i kafye di dad to fdanà i ktola.
- 35 I dad to fulung faldam too mgafè,
bay i dad to là fulung faldam tatì matnù i
kyàla.

4

Dee fa untung fagu di kfulung

- 1 Gamu dad ngà, flinge gamu i fngewe màyu gamu,

- na tooyu fandam, du fye nun kaglabatyu.
- ² Nangyu nlifet i tdògu gamu,
du slame glut.
- ³ Alògu satu tingà i màgu di satu yaanan, na di
tukay agu fa,
- ⁴ màgu tamdò deg, na galan man di deg manan,
“Toom fkah di nawam i mangu ge,
na laloam i tdògu ge, du ku ani nimoam
mlawil ge.
- ⁵ Too ge mngabal kfulung na kaglabat,
na nangam nlifet ku demen fbayà i mangu di
ge.
- ⁶ Toom fkah di nawam i kfulung du én kamlung ge,
na knabasam du én mifat ge.
- ⁷ Too ge mngabal i kfulung, du ani mabtas di kdee,
na mngabal ge fa kaglabat, balù tan i btasan.
- ⁸ Ku knabasam i kfulung mbaling ge mdatah,
na ku busekam di nawam too ge mgafè.
- ⁹ Na too ge dnìlè i dad to ge i to nunkfulung.”
Ani gman màgu di deg.
- ¹⁰ Tingàgu, flinge ge di deg na dnawatam i mangu
di ge,
du fye too ge mlawil.
- ¹¹ Tagatdògu di ge i kfulung,
na agu malak ge di matlu dalan.
- ¹² Na di kagum landè gablabal di dalanam,
na di kilam là ge tlaab.
- ¹³ Galam fandam i tdògu di ge, busekam di nawam,
du ani sa mlé ge klawil.
- ¹⁴ Na nang ge salu di gal gusalu i dad to sasè,
na nang ge mlalò i dale dalan.
- ¹⁵ Fawag ge di sasè dalanla, nang ge magu déén,

- niwasam na fadlug ge di ge dalan.
- 16 Silang gkudang dad to sasè ku gamgimò ale sasè,
na silang ale gaftud ku nun fanlayamla.
- 17 I sasè nimò i dad to labè,
én knaanla, na én ninumla.
- 18 I dalan i dad to matlu gambet i ksut i duh,
du too matnù i knengan kel di too kalwan.
- 19 Kabay i dalan i dad to sasè mahal, du too kmifu,
na tlaab ale, du làla teen i gutlaabla.
- 20 Ngàgu, toom fandam i gmangu di ge,
na too ge flinge i dad tulengu ge.
- 21 Toom busek ani di fandamam,
na toom busek di lam i nawam, du fye laam
glifet dun.
- 22 I dad to too gamlabat i gmangu ani fye lawehla,
na too ale mlawil.
- 23 Toom neye ku tan fandam i nawam,
du ku tan i mnè di nawam, én nimoam.
- 24 Nang ge tmulen kèng,
na ku nun manam toom man i glut.
- 25 Tatì ge fatlu magu di matlu dalan,
du fye landè gumyaam.
- 26 Funam fandam i kdee nimoam,
du fye too fye i gukelan.
- 27 Fawag ge di sasè, na fadlug ge magu di matlu
dalan,
na nang ge samyat.

5

Fawag di libun mlafà yaanan

- 1 Tingàgu, nangam fbayà i dad gmangu di ge,
bay fanlingem i kfulunggu na i kaglabatgu.
- 2 Du ku ani nimoam, gmadè ge i fye nimò,

- na di ktaluam i gumite i dademe to nun gnadeam.
- ³ Na i kalak i libun mlafà yaanan, too mi salngad i tñab,
na i taluan too mladal, salngad i fngalo,
- ⁴ bay di gusenán too nun kféétan,
na too gamegebe di kaflayam.
- ⁵ I libun gambet ani, alò gamegebe ge di banwe i dad mati,
na i dalan gumagun, dunan dalan salu di fati.
- ⁶ Laan faldam i dalan gumlawilan,
na laan gadè, bay i dalanan too bigkò.
- ⁷ Dad ngàgu, too gamu flinge deg,
na nangyu glifet i mangu di gamu ani.
- ⁸ Too gamu fawag di libun gambet ani,
na nang gamu fdadong di gumnean,
- ⁹ du ku salu gamu di kenen, lana i kgafè gamu,
na là mlo malmo gamu di falel i dad to labè, i landè kakdo.
- ¹⁰ I dad to làyu dilè nwèla di gamu kdee dad knunyu,
na too gamu faflayam mwè i knunyu, bay baling nfun i dademe.
- ¹¹ Na di fan kafto i nawayu kadang, mlanu gamu mdà di kalmo ilawehyu.
- ¹² Na msal gamu kadang manyu, “Fye moon di munafa, ku fanlingegu i tdò deg,
na ku fanlingegu moon i kngak deg.
- ¹³ Di muna, là agu mayè flinge i dad tamdò deg,
tatigu bayà i tdòla deg.
- ¹⁴ Na ani gukelgu, nun sasè kyàgu di mata i dee dadto.” Ani manyu kadang.

- 15 Kaflingengu dun, ku fkahta di kinum, én guminumyu di gamuguminum,
 én alòyu too kanbong nawa i gamu yaan.
- 16 Landè gufyeyu di dad ngàyu di dademe libun ise yaanyu.
- 17 I dad ngàyu lamnok sa moon di ifatyu, na gamtabeng ale gamu,
 ise baling ku di dademe to gutmabengla.
- 18 Taman flehew gamu di glut yaanyu,
 du too nun klehewyu di dale.
- 19 Flehew gamu di kafye bawehla,
 na mdà di kakdola gamu na di kafye nimòla di gamu,
 i gamlé gamu klehew.
- 20 Taman dad ngàgu, kan ku kandoyu i satu libun ise yaanyu?
 Na kan ku dnawatyu i kakdo mdà di libun yaan i dademe?
- 21 Du teen Dwata i kdee nimòyu,
 na balù nè i gusaluyu, teenan gamu.
- 22 I dad salà i to sasè mbaling fawel,
 du i dad salaan, mawel kenen.
- 23 Mati kenen du laan gagan damnan i kton,
 na du laan fulung faldam, én mebe kenen di fati.

6

I uteng i dademe

- 1 Tingàgu, ku makang ge na ge mayad uteng i demem to,
- 2 neyem ken mfawel ge di kfakangam.
- 3 Tingàgu, ku tadéén ge di falel i demem to,
 ani nimoam, du fye galwà ge di kfakangam.

Salu ge ditù di kenen na fdanaam i ktom,
na toom fni di kenen ku began ge falwà di
kfakangam di kenen.

⁴ Nang ge kudang balù ftud silang ku tagalwà ge.

⁵ Falwaam i ktom di fawel, gambet i kfulung i anuk
falwà i kton difawel,
ku demen uhe, falwaan i kton du mila i to
dmulak.

I to là mayè mimò

⁶ I to là mayè mimò, fye ku fafulung kenen faldam
salngad i dad gulam,
du too ale mimò.

⁷ Landè ulula mebe dale,

⁸ bay balù landè ulula, too ale musek i knaanla di
bang i nungumwèla,
du tagàla di bang klandèla.

⁹ Kabay ge, i là mayè mimò, tan i klom kudang?
Na kilen i kukatam?

¹⁰ Tmimel i to là mayè mimò manan,
“E ftud agu na kudang agu fa làmlò.”

Ani gman i to là mayè mimò.

¹¹ Kabay klon kudang makto kel di kenen klan-
dean,
salngad kakel i to tmaku mebe tek.

¹² I to sasè landè gukmamu,
balù nè gusalun gal tmulen kéng.

¹³ Én gukmamun i dad matan,
dad blian,
na dad kmalan,
falyakan du fye nun gafgawan.

¹⁴ Na too fnò sasè di nawan, du toon fandam i
kiboan mimò sasè,
na balù nè gusalun, mebe kenen i ksamuk.

- 15 Na du ani nimoan, makto kel i too sasè gaslokan,
na landè gugalwaan.
- 16 Nun nam too knang nawa Dwata,
fitu kadì i knang nawan, na ani dunan,
- 17 i kafdatah, i ktulen kéng,
i kbanò dad to landè salà,
- 18 i gal faldam kibò mimò sasè,
i mlal mimò sasè,
- 19 i kdalam di salà,
i mebe kasnang nawa i dad to sgalak.

Sasè gukel i to mlafà i yaanan

- 20 Tingàgu, toom lalò i kafngewe maam,
na nangam nlifet i tdò yéam.
- 21 Toom busek ani di fandamam,
na toom busek di lam i nawam,
du fye laam glifet kel di atuan.
- 22 I kafngewela i malak ge di dalan gumagum,
na kamlung ge di kifu,
na mngewe ge di mduh.
- 23 Du i kafngewe ani, salngad i saloam tmuyal i
dalanam,
na i kngakla, tamdò ge i kiboam mebe i ktom.
- 24 I kafngewela, kamlung ge di boyo i libun mkat
lagi,
na gafadnan ge di kladal talù yaan i demem
to.
- 25 Nang ku én kibalam i kafye bawehan,
too ge fgeye i ktabugan ge fagu di keyen di ge.
- 26 I libun mkat lagi, là mabtas i bayadam kenen,
bay klafà i yaan, too bong i bayadam du
gamgebe ge di gumalmom.
- 27 Tan i fandamam, fakay ku lamkaf ge lifoh
na là sakuf i klaweham?

- 28 Na fakay ku mdà ge di minit bala,
na là myu i bliam?
- 29 Salngad gukelam ku nlafaam i yaanam,
du balù simto mimò ani, là fakay ku là
maflayam.
- 30 Là mnang dad to i satu to tmaku i knaan,
ku mdà di kbitilan.
- 31 Kabay knean, ku makfè kenen fuléan di to mang-
fun fitu dulêkalbongan,
kel di kti i kdee nfunan.
- 32 Kabay mahal i satu to mlafà i yaanan, landè sa
kaglabatan,
na toon falmo i kton.
- 33 Na i dengegan too malmo, na too kenen fatduk,
na i bong kyaan là lana kel di atuan,
- 34 du yaan i libun ani, too malbut du mingà nawan,
na landè gusen i kbalasan.
- 35 Là magwè i kalbutan
balù tan i kalbong bayadam na blém kenen,
laan dnawat dun.

7

Knabasam i kfulung faldam

- 1 Tingàgu, flinge ge i tdògu ge,
na nangam nlifet i kafngewegu ge.
- 2 Toom fkah di nawam fngewegu ge du fye mlawil
ge,
na toom fangeye i klaloam i dad tdògu ge,
salngad i kafgeyem i dadmatam.
- 3 Toom fkah di fandamam,
na di nawam i dad tdògu ge, du fye laam glifet
dun.

- 4 Knabasam i kfulung, salngad i kakabasam i
 flanekam,
 na knabasam i kaglabat, salngad i kakabasam
 i demem sgalak,
 5 du én kamlung ge di boyo i libun mlafà i yaanan,
 na gafadnan ge di kladal taluan.

Nang faloh i nawayu di ayè i libun mlafà i yaanan

- 6 Satu duh meye agu di bintanà i gumnègu.
 7 Na teengu dee sawang lagi na kulang kfulungla,
 bay teengu satu di dale i landè kaglabatan.
 8 Magu kenen di dalan mdadong di gumnè i satu
 libun,
 na là mlo mdadong kenen di gumnean.
 9 Na i kagkah i duh, fan sdaf,
 na tafan kifu.
 10 Na snitong i libun i lagi ani,
 na kamlaweh kenen i klaweh i libun mkat
 lagi,
 na tafandaman kiboan moyo kenen.
 11 Labè kenen na landè kyaan,
 na dee gal gusalun, na laan gal mnè di gum-
 nean.
 12 Slaan déén kenen di kilil i dalan, slaan déén di
 fadyan di gunundad to,
 fatanan du neyen ku simto bnoyon.
 13 Na di kiten i lagi ani, lkafan, na nalakan,
 na too meye di kenen na manan,
 14 “Duh ani tadnohògu i fakanggu,
 na nun utengu mdà di kadsùgu.
 15 Taman fanngabalta ge,
 na du teenta ge taman smitong agu.
 16 Na nlafingu i gumilègu

- i too fye baweh batac safut fdu di banwe Idyif.
- 17 Na tankokgu fangbun i gumilègu
i dnagit mira, alo, na sinamon.
- 18 Taman magin ge deg du nimòta i knayèta
i gaflehew gite kel mwal.
- 19 Là déén yaangu di gumnè,
du mawag gusalun.
- 20 Neben sa bong filakan,
taman laan mlal samfulê, lwe linggu fa.”
Ani gman i libun mlafà i yaanan.
- 21 Na tagboyon lagi ani
fagu di kladal i dad gmanan.
- 22 Taman fanlalan lalò i libun ani,
salngad i baka dyol salu di gumatin,
salngad i uhe mfawel di fawel,
- 23 na nun tbak di fufungan,
salngad i anuk di bnas mayeng ditù di fawel,
laan gadè i gukelan kadang di fati.
- 24 Dad ngàgu, flinge gamu i tdògu gamu,
na mimen gamu i mangu ani.
- 25 Nangyu faloh i nawayu magin di ayè i libun
gambet ani,
na nang gamu mlalò i kenen dalan.
- 26 Du tadee lagi falmon,
na i dad lagi tamati du mdà di kenen, làyu gse
dun du toodee.
- 27 Na ku salu gamu di gumnean, é n sa gusaluyu di
banwe i dadmati,
na i dalanyu ani salu di fati.

8

Magdayen i kfulung

- 1 Flinge gamu, du i kfulung na i kaglabat flingengu di
satu to tamlo,
na falbongan i katlon.
- 2 Tamlo kfulung di bilil,
na di gusite i dad dalan di gunun dee dad to,
- 3 na di gufusuk i banwe,
falbongan taluan, manan,
- 4 “Toogu fni di gamu dad to, fanlingeyu agu.
Tamlo agu di kdee dad to di klamang banwe,
du fye flinge gamu deg.
- 5 Gamu kulang i kfulung faldam, flinge gamu du
fye fulung gamufaldam, du fye là gamu
gasyat,
na gamu là fulung faldam, flinge gamu du fye
gamlabat gamu.
- 6 Fanlingeyu i kafye mangu,
du kdee mangu di gamu too tlu,
- 7 du i mangu slame glut,
na knanggu i kakakéng.
- 8 I kdee mangu slame matlu,
là agu tmulen kéng, na landè bigkò di mangu.
- 9 Na di to too nun kaglabatan, gadean too glut i
mangu,
na di to nun gnadean, gadean too matlu i
mangu.
- 10 Én nalékyu i dad tdògu ise ku salafi,
nalékyu gnadè ise ku i too fye blawen,
- 11 du agu i kfulung na mabtas fa di kabtas i dad too
fye kas,
na balù tan i knayèyu di tah tanà ani, landè
fsalngadyu di deg, dutoo agu mdatah.
- 12 Agu kfulung nun kaglabatgu,

- nun gnadègu, na fulung agu mebe i ktogu.
- 13 I to nun klikoan di Dwata, knangan i sasè.
Na agu kfulung, mnang agu i kafdatah, i
kafdag,
i sasè nimò, na i kakakéng.
- 14 Agu kfulung, fulung agu mngewe, na fulung agu
tmabeng,
nun kaglabatgu na nun glalgu.
- 15 Mdà di deg i dad harì gmagan mebe i dad tola,
na i dademe dad ulu fulung ale mimò i dad
matlu urdin.
- 16 Landè ulu di tah tanà ani fulung mebe i dad to
di fye,
ku ise agu tmabeng dale.
- 17 Kandogu i dad kamdo deg,
na dad to mngabal deg, teenla agu.
- 18 Banlégu ale knun mlawil, afè,
na kafye knè.
- 19 I gwèyu mdà di deg, mabtas fa di kabtas i too
blawen,
na di kabtas i too salafi.
- 20 Magu agu di dalan matlu,
na lalògu i matlu nimò.
- 21 Na i dad kamdo deg, banlégu ale knun,
na tananùgu i mabtas knun i gumnèla.
- 22 Agu kfulung, muna mgimò Dwata,
di laan fa mgimò i kdee di tah tanà ani.
- 23 Tagnè agu mdà fa di kagatbuan,
di là fa mgimò i banwe ani.
- 24 Tagnè agu di landè fa mahin,
na dad sfuten i fnò yéél.
- 25 Di là fa mgimò dad bulul,
tagnè agu.

- 26 Na di là fa mgimò Dwata i klamang banwe,
na balù i kfung, tagnè agu déén.
- 27 Déén agu di kafkah Dwata i langit ditù di tah,
di kimoan i bleng i langit na mahin,
- 28 di kafkah Dwata i dad labun di langit,
di dad sfuten di lam i mahin,
- 29 di kafkahan ilè di gusen i mahin,
du fye là sambél di kafkahan dun,
na di kimoan kgal i klamang banwe ani, déén
agu.
- 30 Déén agu di safédan, na magin agu kenen mimò.
Na kat i duh flehew agu kenen,
na lehew agu magin di kenen,
- 31 na lehew agu i banwen,
na i dad to tamgimoan.
- 32 Taman dad ngàgu, fanlingeyu agu,
nun klehewyu ku nimòyu i gmangu di gamu.
- 33 Ku fanlingeyu i tdògu gamu, nun kfulungyu,
na tooyu fkah di nawayu i gmangu ani.
- 34 Nun kafye di to flinge deg,
i to kat i duh mnè déén di bà i takabgu,
i to fatan deg.
- 35 Du i to mite deg too mlawil,
na kanlehew kenen Dwata.
- 36 I to là mite deg fanlayaman i kton,
na i to mnang deg, bong nawan i fati.”
Kdee ani gine gman kfulung.

9

I kfulung faldam na i là fulung faldam

- 1 Na i kfulung faldam flingengu di to fdak i
gumnean,
na nun fitu lahanan.

- 2 Kmatê kenen i lmanaf du fnistan, na nun bolan
fye nem dininuman,
na tafnatlagadan i gukmaan.
- 3 Na dekan i dad saligan libun ditù di gunun dee
to,
du nlakla i dad to.
- 4 Na manla, “Na gamu dad kulang kfulung,
salugamu dini,
na gamu landè kaglabat,
- 5 salu gamu dini, du kmaan gamu i knaan
na minum gamu i ninum i tafnatlagadan
gamu.
- 6 Tnagakyu i kulang kfulungyu, du fye mlawil
gamu,
na lalòyu i dalan kaglabat.”
- Ani gman kfulung fagu di dad saligan.
- 7 Ku nngakam i to madoy, balingan ge fyà,
na ku nngakam i to sasè, balingan ge fansasè.
- 8 Nang ge mngak i to madoy, du knangan ge,
bay ku nngakam i to fulung, toon ge nafè.
- 9 I fngewem di to fulung, gatnù i kfulungan,
na i tdoam di to matlu, gatnù i gnadean.
- 10 Du fye mbaling ge to nun kfulung, fye ku funa
nun klikeam di Dwata.
Du ku gmadè ge Dwata i Landè Salà, gfunam i
kaglabat.
- 11 Ku fulung ge faldam, én sa gamlawil ge.
- 12 Du ku fulung ge faldam, ge gukel i kafye,
bay ku knagolam i kfulung, ge gukel i
kaflayam.
- 13 Guflingengu i to là fulung faldam di satu libun
too mugak,
na landè gnadean, na landè kyaan.

- 14 Déén gusudengan di bà takab i gumnean
ku demen sudeng kenen di gugfan i banwe di
gumite i dee dad tokenen,
- 15 na tamlo du nlakan i dad to magu mlius
i dad to fadlug di kagula,
- 16 na manan di dad to landè kaglabat, manan,
“Gamu dad kulang kfulung, fusuk gamu,
- 17 too mi fa i yéél tnaku,
na fye fa nem i knaan ku kmaan ge di gug-
bunin.”
- Ani gman i libun là fulung faldam.
- 18 Kabay i kdee mgeben di gumnean, làla gadè i
gukella ku gfusukale déén,
du dad muna mgeben tamati ale,
na tasbool ale di gumnè i dad mati.

10

I dademe dad mabtas fngewe Solomon

- 1 Na ani dademe dad mabtas fngewe Solomon
dunan:
Gamlehew i mà i tingaan lagi ku fulung faldam,
bay gamlé i klidù di yéan i tingaan lagi là
fulung faldam.
- 2 Landè gufyem di knun gweam fagu di klimbung,
bay i katlu nimò i gafalwà ge di fati.
- 3 Là faloh Dwata ku malnus i dad to matlu,
na laan faloh ku gwè i dad to sasè i sasè
kniballa.
- 4 Ku là ge mayè mimò, én gaflandè ge,
bay ku malgad ge mimò, én gafnun ge.
- 5 I to fulung faldam, kamtu kenen di bang i kaktu,
bay magagyà i to ku én balingan nimò kudang
di bang i kaktu.

- 6 I to matlu, nun kafye gdawatan,
na i to sasè, gbunin i klabean fagu di kfulun-
gan talù.
- 7 I to matlu, fnadlug gafaldam kenen balù tamlo
nan mati,
bay i to sasè, too malmo i dengegan na too
kenen mlal glifet.
- 8 I to fulung faldam, too gamdawat i fye fngewe,
bay i to talù là man, falmon i kton.
- 9 I to matlu landè klikoan du mdà di fye nimoan,
bay i to mlimbung, gakfè di klimbungan.
- 10 I to muni i kaglut, én gumdà i ksamuk,
bay i to labè mngak i to mimò sasè, kenen
gafatlag i ksamuk.
- 11 I to matlu, galan man i gafye, na gatgal i dad to
mlinge imanan,
bay i to sasè, gbunin i klabean fagu di kfulun-
gan talù.
- 12 I gukel i kasnang nawa, dunan samuk,
bay gukel i kakdo, dunan klifet i kdee salà.
- 13 Fagu di talù i to nun kaglabat, dnileam i kfulun-
gan,
bay i to landè kaglabatan, fye ku fanlayam
kenen.
- 14 I dad to fulung faldam, làla fagfan i gnadèla du
funala gal toofandam ku tan i manla, silang
talù.
bay ku talù i to là fulung faldam, too mlal i
ksamuk.
- 15 I kamlung i to nun knun, dunan i knunan,
bay i gafalmo i to landè, dunan i klandean.
- 16 Mdà di untung i to matlu, nun klawilan,
bay mdà di untung i to sasè, nun kaflayaman.

- 17 I to flinge ku nun mngak kenen, én i to mlawil,
 bay i to là dmawat i kagsalaan, nun sasè
 gdawatan.
- 18 I to muni i knang nawan, én i to tmulen
 kakakéng,
 na i to samtugad salék, én i to là fulung faldam.
- 19 I to too mayè stulen, slaan gsalà du mdà di dee
 manan,
 bay i to gadnanan i taluan, kenen i to fulung
 faldam.
- 20 I dad talù i to matlu too mabtas, salngad i btas i
 glut salafi,
 bay i fandam i to sasè landè btasan.
- 21 I dad talù i to matlu, too gamtabeng i dee dad to,
 bay i to là fulung faldam, là mlawil du landè
 kaglabatan.
- 22 Én gafnun i to mdà alò di kafye blé Dwata,
 na i kafye blén là gfun dun fagu di kalgad
 mimò.
- 23 I to là fulung faldam, too flehew di kimoan sasè,
 bay i to nun kaglabat, too flehew di kimoan
 fye fagu di kfulunganfaldam.
- 24 I kanlikò i to sasè, baling sa mkel di kenen,
 bay i to matlu, én sa mkel di kenen i knayean.
- 25 Kakel i bong ulen na too mgal i nus fugen i to
 sasè,
 bay i to matlu kel di atuan là fisan di kgal i nus.
- 26 Nangam fimò i to malwe mimò du baling sma-
 muk ge, na sasèkafalyalom,
 salngad kafalyalom i kifanam ku mgihok i
 sukà ku demen kafdê matami buk.
- 27 I to nun klikoan di Dwata, mlawil kenen,
 bay i to sasè, mlal mati.

- 28 I fatan i to matlu, én gamlé kenen klehew,
bay i fatan i to sasè, là gdawatan dun.
- 29 Kanlung Dwata i to matlu,
bay i to mimò sasè, falmon.
- 30 I to matlu, nun kenen kafye mdà di Dwata landè
gutlagan,
bay i to sasè, là mlawilan di tah tanà ani.
- 31 I gman i to matlu gugmadè i kfulungan,
bay i gman i to sasè, matlag sa kadang.
- 32 Gadè i to matlu i dad fye man i là fatduk i demen
to,
bay i to sasè, galan fatduk i demen to fagu di
sasè gmanan.

11

- 1 Knang Dwata i to mlimbung di ktimbangan,
bay i gulehewan i to tmimbang i glut ktim-
bang.
- 2 I to fdag, là mlo nun bong kyaan,
bay i to fdanaan i kton nun kfulungan.
- 3 I katlu i to matlu, mebe kenen di katlun,
bay i kabigkò i to sasè, mebe kenen di kalmon.
- 4 I dad knunam landè gukmamum di kakel i duh
kfatim,
bay i katlum, i gafalwà ge di sasè kfati.
- 5 I katlu i to fye, én gafye i knean,
bay i ksasè i to sasè, én gafalmo kenen.
- 6 I katlu i to gsalig, i gafalwà kenen,
bay i to là gsalig, tamgikat kenen di sasè
knayean.
- 7 Di kfati i to sasè, talandè i kdee imen nawan di
tah tanà ani,
na i ksaligan di knunan landè gukelan.

- 8 I to matlu, galwà di samuk,
bay én baling nkel i samuk i to sasè.
- 9 I gman i to là faglut di Dwata, én gafalmo i demen
to,
bay i kfulung i to matlu, én gafalwà i demen
to.
- 10 Too kanlehew i dad to di banwe ku nun fye kel
di dad to matlu,
na toola kanlehew i kfati dad to sasè.
- 11 Fagu di nimò i dad to matlu mbaling mdengeg i
banwe,
bay fagu di talù i dad to sasè malmo i banwe.
- 12 I to madoy i demen to kulang kaglabatan,
bay i to nun kaglabat landè manan.
- 13 I to samtugad salék, là gsalig gutmulen i santu-
lenam di kenen,
bay i to gsalig, là samtugad i santulenam di
kenen.
- 14 Malmo i banwe ku landè to fulung mebe dun,
bay ku nun dee fulung mebe na fulung
mngewe, nun ktanak di banwe.
- 15 Nsalam kadang ku makang ge mayad uteng i to
laam dilè,
fye fa ku là ge makang di kenen.
- 16 I libun fye ldam, too mgafè,
bay i lagi labè, landè mafè kenen, én aloan
gwè i knun.
- 17 Ku kamdo ge i demem to, én gafye i ktom,
bay ku fansaseam i demem to, fansaseam sa i
ktom.
- 18 I sasè to, landè fye untungan,
bay i matlu to, nun fye untung toon gdawat.
- 19 Mlawil i to ku too ndà di nawan mimò i tlu,
bay i to too mayè mimò sasè, mlal mati.

- 20 Knang Dwata i dad to sasè fandum,
bay én toon kanlehew i dad to mimò matlu.
- 21 I kaglutan, là galwà i dad to sasè di kaflayam
Dwata dale,
bay i dad to matlu falwaan.
- 22 Balù tan kafye baweh i libun, bay ku landè
kaglabatan i fyenimò,
salngad kenen i tising blawen di ilung sdè.
- 23 I to matlu, én fatanan alò i fye,
bay i to sasè, én fatanan alò kalbut Dwata.
- 24 I to too mlé, too matnù i knunan,
bay i to là mayè mlé mbaling kenen landè.
- 25 Nun gufye di to too mlé,
du ku ttabengan i dad demen to na lêla kenen
tnabeng.
- 26 Mnang nawa dad to i satu to fatan di kagket i
btas mse klon fafabli dun,
bay dagla i to fadlug fabli.
- 27 Ku too ge mngabal fye, nafè ge,
bay ku mngabal ge sasè, sasè sa i teenam.
- 28 I to smalig di knunan, sasè knean salngad i dad
doon mlanas dibang minit,
bay i to matlu, fye knean salngad i dad doon
mbaling mlunu di bangulen.
- 29 I to mebe i ksamuk di malayan, di gusenana lana
i knunan,
na i to là fulung faldam, mbaling kenen fasak
di to fulung faldam.
- 30 I bunge i nimò i to matlu, én gamlawil i demen
to,
bay i klabè, én gafalmo dun.
- 31 I kaglutan, ku glut nun untung di mgimò i to
matlu di tah tanàani,

lumban fa nun untung di mgimò i to sasè na i
to gamsalà.

12

- 1 I to mayè flinge i kngak kenen di gugsalaan mayè gmadè,
 bay i to là mayè flinge i kngak kenen di
 gugsalaan laan fulungfaldam.
- 2 Kanlehew Dwata i to fye,
 bay i to falan fandam i sasè nimoan, nukum
 kenen Dwata.
- 3 I to sasè landè gutadagan du sasè nimoan, taman
 fugen,
 bay i to matlu nun gutadagan du fye nimoan,
 taman là kenen fugen.
- 4 Lehew na dag i satu lagi i yaanan fye ldam,
 bay ku nun libun gafyà i yaanan,
 salngad kenen i satu tduk di dad tulan i
 yaanan na gafalmo kenen.
- 5 I fandam i to matlu gablà di demen to too tlu,
 bay i to sasè malak i demen to fagu di kaf-
 gawan.
- 6 I talù i dad to sasè gafalmo i demen to,
 bay i talù i dad to matlu gafalwà i dad to fanla
 falmo.
- 7 I dad to sasè mati, na landè tnagakla bella,
 bay i dad bel i dad to matlu, landè gusenla.
- 8 I to fulung faldam magdayen,
 bay i to là matlu fandaman mgadoy.
- 9 Fye fa i to mdanà ku too malgad mimò du fye mto,
 di to baling tatì flingu kenen bong to, bay mnè
 kenen di kbitil.
- 10 I to matlu, too fye kifatan i dad lmanafan,

- bay i to sasè, too sasè kiboan i dad lmanafan.
- 11 I to too malgad mimò fule nun lukas i knaanan,
bay i to mlalò i dad nimò landè gukmamu,
landè kaglabatan.
- 12 I dad to sasè, én alò kayèla nimò i sasè,
bay i dad to matlu, là mgili i kimòla fye.
- 13 I to sasè mfawel kenen fagu di sasè taluan,
bay i to matlu galwà di ksamuk.
- 14 I to gamdawat i untung fagu di dad gmanan na
i dadmgimoan.
- 15 I to là fulung faldam, fnaglutan slame fye i
kdeenimoan,
bay i to fulung faldam too flinge i fngewe.
- 16 I to là fulung faldam, laan gadnan i kaflabeaan,
bay i to nun kaglabat, fbayaan i kafyà kenen.
- 17 I to tmulen i kaglut di gususay falwaan i kaglut,
bay i to tmulen i là glut falwaan i kakakéng.
- 18 I to i là funa fandam i manan,
i manan gamban salngad i kagban i fais,
bay i to fulung faldam, i manan salngad i
bulung dugafgulê.
- 19 I kakakéng là sa mlawil du nun gusenán,
bay i kaglut mlawil landè gusenán.
- 20 I to faldam mimò sasè, klimbung i mnè di
nawan,
bay i to faldam mimò fye, klehew i mnè di
nawan.
- 21 Landè sasè mkel di to matlu,
bay i to sasè gal nkel i samuk.
- 22 Too knang Dwata i dad to tmulen kakakéng,
bay toon kanlehew i dad to tmulen i kaglut na
dmohò i manla.
- 23 I to fulung mebe i kton laan fdag i gnadean,

- bay i to là fulung faldam balingan fdilè i klandè gnadean fagu ditaluan.
- 24 I to malgad mimò, kenen mbaling to mebe i nimò,
bay i to là mayè mimò, landè fye kel di kenen,
bay mimò fagu dileges.
- 25 I to gal nun ksamuk i nawan landè klehewan,
bay fagu di too fye talù i demen to, mbaling matgal i nawan.
- 26 I to matlu, kenen malak i dad demen sgalak di fye,
bay i dalan i to sasè gafasyat dale.
- 27 I to là mayè mimò, laan gwè i knayean,
bay i to malgad mimò, nun kafye gwean.
- 28 I matlu dalan salu di klawil,
bay i bigkò dalan salu di fati.

13

- 1 I tingà fulung faldam too mayè flinge i fngewe i maan,
bay i tingà madoy too là flinge i kngak kenen.
- 2 I to gamdawat kenen i fye untung fagu di dad fye gmanan,
bay i to gal mgaw, gamdawat i untungan fagu di toon kayè mimòsamuk.
- 3 I to toon fangeye i dad manan, toon nifat i kton,
bay i to talù laan funa fandam i manan, falmon i kton.
- 4 I to là mayè mimò, too dee knibalan, bay landè kiboan gamwè dun,
bay i to too mayè mimò, gamwè balù tan i knayean.
- 5 I to matlu knangan i là glut,

- bay i to sasè, sasè na magagyà i nimoan.
- ⁶ I to matlu, é n kamlung kenen i dad fye nimoan,
bay i to gamsalà, é n gafalmo kenen i dad sasè
nimoan.
- ⁷ Nun dad to flingu nun knunla balù landè,
bay nun dademe dad to flingu landè knunla,
balù nun bongknunla.
- ⁸ I to nun knun, i knunan gafalwà kenen di agot
dad sasè tomantak kenen,
bay i to landè, landè to mantak kenen.
- ⁹ I dad to matlu, gambet i kalwa too fye knengan,
bay i dad to sasè, gambet i salò mudaf i nen-
gan du kagunmati.
- ¹⁰ I to fdatah i kton, landè dademe gukelan ku là
samuk,
bay i to flinge i fngewe, kenen fulung faldam.
- ¹¹ I knun gwè mdà di mlal kfagu, too mlal sa lana,
bay i knun gwè fagu di tu, too lamnok.
- ¹² Ku nun fatanam na là gdohò, too gdanà i
nawam,
bay ku gdohò i knayè nawam, too ge lehew.
- ¹³ I to knangan flalò Dwata, é n gafalmo kenen,
bay i to mlalò i flaloan nun gufyen.
- ¹⁴ I dad tdò i dad fulung faldam gamtabeng ge,
gambet yéél mdà disfuten,
na ku laloam, gafalwaan ge di ksasè i
gamgebe ge di fati.
- ¹⁵ I to nun kaglabat too mgafè,
bay i to là gsalig too malima gnagun.
- ¹⁶ I to fulung mebe i kton, funa faldam klon fa
mimò,
bay i to là fulung faldam, fiten di kdee i klandè
kfulungan.

- 17 I to là gsalig dek ftulen i tulen, mlé sa i ksamuk,
bay i to gsalig dek ftulen i tulen, én mlé ktanak.
- 18 I to là mayè flinge i fngewe kenen, kalima na kyà
i mkel dikenen,
bay i to flinge i kngak kenen, nafè i dad to.
- 19 Ku gdohò i knayè nawam, too ge lehew,
na dad to là fulung faldam là mayè tmagak i
sasè.
- 20 I to sgalak i dad to fulung faldam, kenen mbal-
ing fulung faldam,
bay i to sgalak i dad to là fulung faldam nun
kalmon.
- 21 I samuk samlalò i dad to gamsalà,
bay i kafye, én samlalò i dad to matlu.
- 22 I to fye, nun knunan tngakan di dad ngà i dad
ngaan,
bay i knun i to gamsalà, gfun i dad to matlu
kadang di satu duh.
- 23 I tanà là magligo, ku magligo na fanla, gamlé
gablà knaan i dadto landè,
bay dad to là matlu, làla faloh fafla.
- 24 I to là mlayam i tingaan di gugsalaan du fye
matdò, landè kakdoni tingaan,
bay i to nun kakdon i tingaan, fanlayaman du
fye matdò kenen.
- 25 I dad to matlu, too gablà i knaanla,
bay là tlag i kbitil i dad to sasè.

14

- 1 I libun fulung faldam, too fye kifatan i malayan,
taman toofye knèla,
bay i libun là fulung faldam, falmon i
malayan.

- ² I to mimò matlu, nun klikoan di Dwata,
 bay i to gal mgaw toon fite landè klikoan di
 Dwata.
- ³ I kafdag i to là fulung faldam, gambet i bunalan i
 demen to nabalù kenen kto,
 bay i dad gman i to fulung faldam, én i klun-
 gan.
- ⁴ Ku landè lmanaf damyol i daru, landè lam i
 lawigam,
 bay fagu di tabeng i lmanaf bong i kantum.
- ⁵ I to gsalig tmulen di gususay too tmulen i kaglut,
 bay i to là gsalig alò tmulen kakakéng.
- ⁶ I to gal madoy, mngabal i kfulung, bay landè
 teenan,
 bay i to nun kaglabatan, mlal kenen gambet.
- ⁷ Fawag ge di to là fulung faldam,
 du landè fye gagbetam di kenen.
- ⁸ I kfulung i to fulung mebe i kton, gmadè sa kenen
 ku tan inimoan,
 bay i to là fulung faldam, én fandaman gmadè
 kenen ku tan inimoan, bay fangawan i kton.
- ⁹ I dad to là fulung faldam ku gamsalà tatì landè di
 dale,
 bay i dad to fye, mngabal ale kfagu klifet i dad
 salà.
- ¹⁰ Landè to fakay too magin ge di sasè klidù
 nawam,
 na landè to fakay too magin ge di too klehew
 nawam.
- ¹¹ I gumnè i to fye, sana ktadagan,
 balù tamlo nan malbà gumnè i to sasè.
- ¹² Nun dalan fandam i to too matlu,
 bay gusen i dalan ani di fati.
- ¹³ I klidù i to fakay bunin fagu di ulén,

- bay kafngen mulé déén fa i kliduan di nawan.
- 14 I to kmagol i fye nimò too gamdawat i balas di sasè mgimoan,
bay i to mimò fye, mdà di fye mgimoan, nun kafye gdawatan.
- 15 I to kulang i kfulungan faldam, fnaglutan balù tan i lingen,
bay i to fulung mebe i kton, toon fanlinge ku nun kaglutan.
- 16 I to fulung faldam, nun klikoan di Dwata na fawag di ksamuk,
bay i to là fulung faldam, tati mimò na là fgeye na sasè igukelan.
- 17 I to mlal malbut mlal gsalà,
na knang i dad to i to mgaw i demen to.
- 18 I dad to kulang i kfulungla faldam, gamdawat i balas di klandèkfulungla,
bay i dad to fulung mebe i ktola, matnù i gnadèla.
- 19 Satu duh, i dad to sasè, lkuad di muna i dad to matlu,
du fdanà ale na too ale fakdo mni tabeng.
- 20 I to landè, knang i dad to balù fa i demen saldan,
bay i to nun bong knun, too dee samgalak kenen.
- 21 Na balù simto mnang i to landè, gamsalà kenen,
bay ku simto kamdo kenen nun kafyen.
- 22 Ku falam fandam kimò sasè gsalà ge,
bay ku falam fandam kimò fye nun dad to kamdo ge na smalig ge.
- 23 Ku too ge mimò nun fye kneam,
bay ku é nimoam alò tì stulen, mbaling ge to landè.

- 24 I to fulung faldam, i untungan dunan i kfulung-
gan,
bay i to là fulung faldam, i untungan dunan i
klandè kfulungan.
- 25 Ku i to tmulen i kaglut di gumusay, gafalwà
kenen dee to difati,
bay ku i to tmulen kéng dee to nangkalan.
- 26 I klikò di Dwata gamlé di to ksalig,
na kamlung i dad ngaan.
- 27 I klikò di Dwata gamtabeng ge, gambet yéél mdà
di sfuten,
na gafalwaan ge di ksasè gamgebe ge di fati.
- 28 I eneg i satu harì fdu sa di nun dee dad ton,
bay ku landè dad ton, landè sa enegan.
- 29 I to là mlal falbut, nun bong kaglabatan,
bay i to mlal falbut, fdilean i klandè
kaglabatan.
- 30 I to nun ktanak i nawan, én gafye i lawehan du
gafgulê,
bay i to nun kingà nawan, én gamsasè i lawe-
han du falmon.
- 31 Ku bankutam i to landè, knangam Dwata i mimò
kenen,
bay ku ttabengam i to landè, mafè ge Dwata.
- 32 I falmo i to sasè i sasè nimoan,
bay i kamlung i to matlu i kafyen.
- 33 Nun kfulung mnè di nawa i to nun kaglabat,
bay i to là fulung faldam, landè gnadean gablà
di kfulung.
- 34 I katlu nimò i dad to, én fdatah i banwela,
bay i ksasè nimò i dad to, én gafyà i banwela.
- 35 Too lehew i harì i saligan fulung faldam,

bay fanlayaman i saligan mimò magagya
nimò.

15

- 1 I mafganag timel gaflana i kaflabè,
bay i makto timel i gafdinè dun.
- 2 Ku nun man i to fulung faldam, too kayè i
dademe ganbet,
bay ku nun man i to là fulung faldam, landè
gukmamu dun.
- 3 I kdee mgimò di klamang banwe teen Dwata,
teenan i kdee nimoito balù fye ku demen sasè.
- 4 I fye talù gamlé klawil na ktanak nawa i dad to,
bay i sasè talù gamlé tduk di nawa i dad to.
- 5 I to là fulung faldam là mayè flinge i tdò i maan,
bay i to dmawat i kngak i maan, fiten i kfulun-
gan mebe i kton.
- 6 I knun i to matlu là lana di kenen,
bay i knun i to sasè tatì lana di kakel i kalima.
- 7 I kbel i gnadè fagu di to fulung faldam,
ise ku fagu di to là fulung faldam.
- 8 I dsù blé i to sasè knang Dwata,
bay i dasal i to matlu kanlehewan.
- 9 I nimò i to sasè knang Dwata,
bay kanbongan nawa i to mimò i matlu.
- 10 Ku gasyat i to di fye dalan, too blat i kaflayaman,
na mati i to ku laan dmawat i kngak kenen di
gugsalaan.
- 11 Du gadè Dwata i kdee gablà di gumnè i dad mati,
lumban fa kgadean i kdee gablà di nawa i dad
to.
- 12 I to madoy là mayè ku nun mngak kenen,
na là mayè mni fngewe di to fulung faldam.

- 13 I to lehew, teenam i klehewan di bawehan,
bay i to mlidù, teenam i klidù nawan di bawehan.
- 14 I to nun kaglabatan mayè gambet,
bay i to là fulung faldam fnò i nawan i klandè kfulungan.
- 15 I knè i to mdanà too malima,
bay i to nun klehew, too lehew i knean.
- 16 Fye fa i to tukay knunan ku nun klikoan di Dwata,
di to nun bong knunan i nun ksamuk.
- 17 Fye fa ku tatì ge alò kmaan i gulay dmeme i demem sakdo,
di kmaan ge i too fye nem uten, bay nun kasnang nawa.
- 18 I to mlal malbut kenen gumdà i ksugak,
bay i to là mlal malbut fakay smafye i dad to sugak.
- 19 I to là mayè mimò, balù tanè, nun dad sual gablabal i dalanan,
bay i to matlu landè gablabal i dalanan.
- 20 I tingà fulung faldam gaflehew i maan,
bay i tingà là fulung faldam knangan i yéan.
- 21 I to landè kaglabatan toon sa kanlehew i sasè nimoan,
bay i to nun kaglabatan, toon nimò i matlu nimò.
- 22 I tafandam i to là gdohò ku kulang i dad to mngewe,
bay too gdohò fagu di dee dad to mngewe kenen.
- 23 Lehew i to ku fye i ktimelan
di bangan tmimel dun.

- 24 I to fulung faldam, mlalò i dalan salu di nawa
landè sen,
là mlalò i dalan salu di fati.
- 25 Lanbà Dwata i gumnè i to fdatah,
bay nifatan i tanà i libun balu.
- 26 Knang Dwata i fandam i dad to sasè,
bay kanlehewan i talù dad to mlaneb i
nawala.
- 27 I to mlimbung fakufan sa i malayan di ksamuk,
bay i to là dmawat i blé du fye msen di sasè,
mlawil kenen.
- 28 I to matlu funan too faldam di laan fa tmimel,
bay i to sasè mlal timelan, bay sasè i manan.
- 29 I dasal i to matlu too fanlinge Dwata,
bay mawag Dwata di to sasè.
- 30 Ku lehew i satu to, ge baling too lehew,
na i fye tulen too gafgulé ge.
- 31 Ku flinge i satu to i kngak kenen,
mbaling kenen satu di dad to fulung faldam.
- 32 Ku i to là mayè fatdò, fanlayaman i kton,
bay ku fanlingen i kngak kenen, matnù i kfu-
lungan.
- 33 I klikò di Dwata, én gamlé di to i kfulung faldam,
na silang nun mafè i to ku funan fdanà i kton.

16

- 1 Fakay sa di to ku funan fandam i fanan nimò,
bay mdà sa di knayè Dwata ku dnohoan ku là.
- 2 Kdee nimò i to fandaman too fye,
bay Dwata i mukum i knayè nawa i to, na i
duenan mimò dun.
- 3 Saligam di Dwata i kdee nimoam,
na i kdee fandamam nimò, du fye gdohò.

- 4 Nun tafandam Dwata gufkelan i kdee mgimoan,
na balù i dad to sasè nun gukella dunan i
kalmola.
- 5 Too knang Dwata i kdee dad to fdatah,
na i kaglutan, toon ale fanlayam.
- 6 Ku ge satu to too gsalig Dwata, na nun kakdom
kenen, nlifetan isalaam,
na ku nun klikoam di Dwata niwasam i sasè.
- 7 Di kimò i to i nimò gaflehew Dwata,
én i smafye kenen di dad to balù dad dmuen
kenen.
- 8 Fye fa ku tukay knunam, syan fagu di matlu i
kagweam dun,
di bong knunam, bay gweam fagu di klim-
bung.
- 9 I to fakay faldam ku tan i fanan nimò,
bay Dwata alò fakay malak kenen di kimoan
dun.
- 10 I glal i harì mdà di Dwata,
taman i kukuman mbaling matlu.
- 11 Ani kayè Dwata di dad to fabli, ku là mlimbung
i timbangla,
na too matlu i kafablila.
- 12 Knang i dad harì i sasè nimò,
du én gutadag i kagotla i matlu nimò.
- 13 I dad harì mayè ale flinge i kaglut,
na knabasla i to tmulen i kaglut.
- 14 I to fulung faldam, too fgal flehew i harì,
du ku malbut i harì ken nun fafatin.
- 15 Kabay ku lehew i harì, mlé kenen i kafye di dad
to gaflehewkenen,
salngad i ulen mlé fye di dad fule.
- 16 Fye fa ku nun kfulungam faldam di nun blawe-
nam,

- na fye fa ku nun kaglabatam di nun salafiam.
- 17 I to fye mlalò i dalan mawag di ksasè,
na i to too fgeye ku tanè i gusalun, landè
gaslokan.
- 18 I bunge i kafdatah na kafdag dunan kalmo.
- 19 Fye fa i to ku fdanaan i nawan na fadlug di
klandean,
di gakuf kenen di dad to fdatah na nun alelan
di dad tnakula.
- 20 I to too flinge i tdò kenen, nun gufyen,
na nun kafye di to too smalig di Dwata.
- 21 I to fulung faldam dnagit to nun kaglabat,
na i kafye taluan, én gmagan mebe i dad to.
- 22 I kfulung i to fulung faldam, én gafye na gatgal i
nawan,
bay i to là fulung faldam, landè gukmamu i
katdò kenen.
- 23 I to fulung faldam, too funa faldam di laan fa
talù,
taman i taluan too fnaglut i demen to.
- 24 I fye talù, salngad i ttab too mi i neman,
na gafye i laweh.
- 25 Nun dalan fandam i to too matlu,
bay i gusen i dalan ani di fati.
- 26 I to mimò mdà di kbitilan too fgal mimò,
du kayean gamkaan.
- 27 I to sasè i landè gukmamu, galan neye i dalan
kiboan fsasè idemen to,
na i taluan too gafalmo, gambet i lifoh.
- 28 I to sasè, gal mbel i kastulen,
na i kalsalékan gamgimò samuk na samkah i
dad to sgalak.
- 29 I to labè, mgaw i demen sgalak,

- na malak kenen di sasè dalan.
- 30 Fgeye ge i dad to flingu fye, fagu di kibòla meye di ge,
du én dalanla fan mimò sasè.
- 31 I klawil, én untung i to matlu i nimoan,
na i uben di wakan i gumgafean.
- 32 Fye fa i to là mlal malbut di to nun bong enegan,
na fye fa i to gmagan damnan i kton di to magot i syudad.
- 33 Fakay dee nimò i dad to, du fye gadèla knayè Dwata,
bay Dwata alò fakay dmohò i gukelan.

17

- 1 Fye fa ku kmaan ge balù tan i tukay gdè knaan,
syau nun ktanak di gumneam,
di kmaan ge di bong fista di gumnè i nun ksamuk.
- 2 I salig fulung faldam, kenen kadang magot tingà i amun i landègukmamu,
na nun kadang alelan di knun tagak i amun di dad ngaan di kfatin.
- 3 I to tmilew i blawen na salafi di lifoh,
bay Dwata tmandakan nawa i to.
- 4 I to sasè, bayan flinge i dad sasè talù,
na i to tmulen kéng, bayan flinge i talù gafalmo.
- 5 I to madoy i dad to landè, salngad nadoyan Dwata i mimò dale,
na i to lehew di sasè gaslok i demen to, nun kaflayaman.
- 6 I dad tua mdag i dad fùla, na salngad i dad ngà du mdag ale i dad tuala.

- 7 I kafye talù là blà di to là fulung faldam,
lumban i ktulen kéng là fakay blà i ulu di dad
to.
- 8 Én fandam i dademe to, ku mlé filak di gugbuni
salngad i satuimò,
du balù simto gumléla dun, gwèla i knayèla.
- 9 Ku mayè i to too kando i dad to, nlifetan i dad
salàla di kenen,
bay ku galan sansulit man i salà i demen to, én
gaskah i dadsgalak.
- 10 I to nun kaglabat, too mlal tdò balù fa alò fagu di
sulê kngakkenen,
di to i là fulung faldam, balù fa tamaskél
mlatu dulê.
- 11 I to sasè gal mlét i dad to di banwe,
taman nun ganlal i landè kakdo salu di kenen
na bnalas i sasènimooan.
- 12 Fye fa ku gamsitong ge i labè lmanaf béar tnaku
i dad ngaan,
di gamsitong ge i to là fulung faldam, di ki-
moan sasè i landègukmamu.
- 13 Ku sasè baling balasam i fye,
too là tlag i sasè di gumneam.
- 14 I katbù i ksugak, salngad kaloh yéél matbe di
ksangam dun,
taman fanlalam tanlag di là fa tambù, du fye
là mbaling bong.
- 15 I to gal mukum falwà i to gamsalà, du fye là
maflayam, nafanlayaman i to landè salà,
i nimoan ani slame knang Dwata.
- 16 I to là fulung faldam, là mayè fulung,
taman landè lubay fagbet kenen, du tatì falmo
filak.

- 17 I dad to sgalak, toola fite i kasakdola,
na landè gukmamu i kasaflanek ku là ale
stabeng di bang nunkaflayam.
- 18 I to kulang kaglabat, makang kenen mayad dad
uteng i demen to.
- 19 I to mayè sugak, mayè gamsalà,
na i to too fdag, mayè ku malmo.
- 20 I to faldam sasè, landè fye fatanan,
na i to talù sasè, sasè gukelan.
- 21 I tingà là fulung faldam, alò mlé klidù nawa i
maan,
na landè klehew i maan di tingaan là fulung
faldam.
- 22 I klehew nawa, gafye i laweh,
na i klidù nawa, gafsasè i laweh.
- 23 I to sasè i gal mukum i usay dmawat filak di
gugbuni,
na msang i kaglut.
- 24 I to nun kaglabat, kayean ku i kdee nimoan fagu
di fye kfagu,
bay i to là fulung faldam, sbalét i fandaman.
- 25 I tingà là fulung faldam, mlé klidù nawa di
maan,
na mlé ksal di yéan i fsut kenen.
- 26 Là sa fye ku fanlayam i to landè salà,
na là sa fye ku fanlayam i to fye na mgafè.
- 27 I to nun gnadè, toon funa fandam ku tan i
manan,
na i to nun kaglabat, là sukaf i nawan.
- 28 Balù i to là fulung faldam ku tati fanak na là talù,
én fandam i dademe nun kfulungan na
kaglabatan.

18

- 1 I to ku én alò fandaman gufye i kenen kto,
laan magin di balù tan i fye fandam i dademe.
- 2 I to là fulung faldam, laan mayè gamlabat,
bay aloan kayè fdag i gnadean.
- 3 Ku gamsalà i satu to, nun knang na kadoy kenen,
na ku malmo dengeg i satu to, alò kyà samnagin kenen.
- 4 I dad gman i to fulung faldam gumwè i dademe
kfulungla,
na too mngalam gambet i mahin, na too fye
gambet kaloh i yéél.
- 5 Là sa fye ku i to gal mukum msen di to nun salà,
na là fakay ku laan banlé kagalwà i to landè
salà.
- 6 I talù i to là fulung faldam, én gutambù i ksugak,
na tatian mimò i tdukan.
- 7 I gafalmo i to là fulung faldam, dunan i dad galan
gman,
na mfawel sa mdà di kenen dad talù.
- 8 I kastugad salék too kanbayan fanlinge i dad to,
di dale salngad knaan too fye i neman na too
fye nawala mlo dun.
- 9 I to malwe mimò, salngad ksasè i to gal falmo.
- 10 Dwata salngad i bong mgal gumnè
i gal gumila i dad to matlu, du fye giwas ale di
sasè.
- 11 I dad to nun knun, fandamla i knunla kamlung
dale,
salngad kaklung i bong mdatah labat batu
glibut i syudad.
- 12 I to fdatah, falmon i kton,
bay i to fdanaan i kton, too mgafè.

- 13 I to là funa flinge klon tmimel,
kenen i to là fulung faldam na nimoan i
gumyaan.
- 14 I to fangalan i nawan di bang i nun fdasan, ani i
dalanantmabeng i kton, du fye mto,
bay i to flungay i nawan di nun fdasan, landè
imen nawan ku mto fakenen.
- 15 I to nun kaglabat too mayè ku matnù i gnadean,
na i to fulung faldam too flinge, du fye matnù
i gnadean.
- 16 Ku mayè ge smite i satu bong to,
mebe ge i blém kenen, fye mlal site.
- 17 I to muna talù di usay, fnaglutam glut i gmanan
di là fa snalek i to demen susay.
- 18 Ku nun lwe mdatah to i masbalà di usay,
na malima musay, fakay sulat i dagitla na
kanligong,
na simto dagit i muna lamwà, kenen mgalék i
nun kaglut, na anigmagan musay dale.
- 19 I flanakam tafatdukam i nawan, too malima
samfulê di fye i nawange,
na ku nugakam fa, én too gablabal di
kasafyeyu.
- 20 Ku tan gukel i kdee man i satu to,
alò kenen sa tmimel dun.
- 21 I dad gman i satu to, én gafalwà i kton ku demen
gafalmo i kton,
taman là fakay ku laan tnmimel ku tan gukel i
dad manan.
- 22 I lagi ku tamite i fye yaan, teenan i kafye,
du i kafye teenan tablé Dwata di kenen.
- 23 Ku talù i to landè, too kenen fakdo talù,
bay ku talù i to nun knun, too gamban i taluan.

24 Nun dad dademe sgalak alò flingu nun kakedola,
 bay nun to samgalak i too kamdo i demen
 sgalak, mdatah fa di tooflanekan.

19

- 1 Fye fa i to ku landè na matlu nimoan,
 di to là fulung faldam na tmulen kéng.
- 2 Là sa fye ku nun nimoam na laam gadè dun,
 demen ku fnaflalam mimò na baling ge gsalà.
- 3 Nun dad to falmola i ktola fagu di dad sasè
 nimòla,
 kafnge én, banléla salà Dwata.
- 4 I to nun knun, too dee demen sgalak,
 bay i to landè, tatì tngak i demen sgalak.
- 5 Ku là glut i ktulen i to tmulen di gususay, fan-
 layam kenen,
 na là galwà i to tmulen kéng.
- 6 I kdee to too mngabal i kfagu gaflehew nawa i
 mdatah to,
 na kdee to mayè samgalak i to gal mlé.
- 7 Balù dad flenek i to landè là fduf kenen,
 labi fa kfawag i dad demen sgalak di kenen.
 Na balù toon fangal fakdo di dale,
 là ale fdadong di kenen.
- 8 I satu to ku fulung faldam magtabengan i kton,
 na ku toon fkah di nawan i kaglabatan nun
 gufyen.
- 9 Ku là glut i ktulen i to tmulen di gususay, fan-
 layam kenen,
 na malmo i to tmulen kéng.
- 10 I kafye knè là blà i to là fulung faldam,
 na i to salig, là gablà ku kenen mdek i amun.
- 11 I to fulung faldam gadnanan i klabeen,

- na ku nun gamsalà di kenen, ku tatian fbayà,
na dnayen kenen i dadto.
- 12 I kaflabè i hari gaflikò salngad i bong ngal i
lmanaf liyun,
bay i kakdon too fye salngad i ulen tatì sanfa-
tan.
- 13 I tingà là fulung faldam, gafalmo i maan,
na i libun too mugak i yaanan too sasè fan-
linge, salngad uni yéèllà tlag tamdak.
- 14 I to gamfun i gumnè na filak mdà di dad tuan,
bay alò Dwata i gmagan mlé kenen i yaan
fulung mebe i kton.
- 15 I to malwe mimò tatì fadlug kudang,
na i gukelan bitil.
- 16 I to mimen dad flalò Dwata, mlawil kenen,
bay i to mnang i flaloan, mati kenen.
- 17 I to kamdo i to landè, salngad ku mlé kenen di
Dwata,
na Dwata malas kenen.
- 18 Fanlayamam i tingaam di gugsalaan di muhad
fa i nawan diklom fa fakay tamdò kenen,
du ku laam nimò ani, baling ge sa tmabeng
kenen falmo ikton.
- 19 Én nimoam di to mlal malbut tatiam fbayà, fye
kenen tmimelku tan i gukelan,
du ku ttabengam kenen sulê, kamnalam ke-
nen na là ge tlagtmabeng kenen.
- 20 Flinge ge i fngewe na dnawatam i tdò ge,
du fye kadang ge mbaling to fulung faldam.
- 21 Nun dee fala fandam i to ku tan i fanan nimò,
bay knayè Dwata, én gdohò.
- 22 Kayè i to ku nun kamdo kenen landè gusenán,

- na fye fa i to ku landè knunan, di to tmulen kakakéng.
- 23 I to nun klikoan di Dwata mlawil kenen, na nun ktnak nawan, na gawag kenen di ksasè.
- 24 I to là mayè mimò, balù fa smungit i knaan là mayè.
- 25 Là fakay ku là fanlayam i to madoy, du fye matdò i to kulang ikfulungan faldam, fye fulung kenen mebe i kton, bay i to nun kaglabat, balù alò nngak, matnù i kaglabatan.
- 26 I tingà mimò sasè di maan na mdal i yéan di gumnean, too sasè na fyaan i dad tuan.
- 27 Tingàgu, ku tanlagam i kagbetam, là mlo gasyat ge di tagadeam.
- 28 I to tmulen kéng di gumusay tatian nadoy i matlu, na i to sasè, too mayè mimò sasè.
- 29 I to madoy, too fanlayam, na sankél i to là fulung faldam.

20

- 1 I ninum gamlangal, én gumdà i to madoy na saglà, na balù simto mgikat di kinuman, én i to là fulung faldam.
- 2 I kaflabè i hari gamlikò, salngad i bong ngal i lmanaf liyun, na ku faflabeam kenen, salngad ku tafafatim i ktom.
- 3 I to là makuf di ksugak, mgafè kenen,

- bay i to too mayè sugak, kenen i to là fulung
faldam.
- ⁴I to malwe mimò, i là mayè dmaru di bang kdaru,
landè gwean di bang i kaktu.
- ⁵I dad fandam i satu to too mngalam, gambet i too
mngalam yéél,
bay i to nun kaglabat, glabatan dad fandam i
to mngalam fandamani, na kenen gmagan
fafalwà dun.
- ⁶Dee dad to dagla i ktola, ale kun too kamdo na too
gsalig,
bay i kaglutan, too malima mite i to too glut
gsalig.
- ⁷I to matlu nun katlu i nimoan,
na nun kafye gdawat i dad ngaan.
- ⁸Di ksudeng i harì di gumukuman,
dilean sa i ksasè nukuman.
- ⁹Simto to fakayan man
too mlaneb i fandaman na landè salaan?
- ¹⁰Knang Dwata i dad to tmimbang di timbang
mlimbung,
na masad di mlimbung gumasad.
- ¹¹Balù i tingà dileam ku tan i ldaman fagu di dad
mgimoan,
ku gal mimò fye na matlu.
- ¹²Dwata mlé gito klinge, du fye flingeito,
na mata, du fye neyeito.
- ¹³Ku tati ge fadlug kudang mbaling ge to landè,
taman too ge falgad, fye nun lukas knaanam.
- ¹⁴I dad to mayad gal mugak gablà di kabtas i dad
fabli,
bay di kulêla dagla, du mdanà i kagwèla dun.
- ¹⁵Blawen na dad mabtas batu too mabtas,

- bay mdatah fa kabtas i gman i dad to nun
gnadè.
- 16 Ku nun to makang kenen mayad uteng i to laan
gadè,
fye ku nleges kenen smandà i knunan, kel di
kagbayadan i utengan.
- 17 I to gamwè fagu di klimbung too lehew, salngad
i klehew dikagneman i too fye knaan,
bay i gukelan sasè, salngad ksasè i baan too
fnò falak.
- 18 Ku nun fandamam i fanam nimò, mni ge funa i
fye fngewe,
na ku fan ge salu di gusfati, mni ge funa i fye
fngewe.
- 19 I to samtugad salék là gsalig, du fgadean i dad
buni,
taman fawag ge di to too mayè samtugad
salék.
- 20 I to fanlagin i maan demen i yéan,
fnati salngad i salò fnati di kifu.
- 21 I knun tatì gtagak di ge na gwè fagu di sasè
kfagu,
landè fye gweam déén kel di atuan.
- 22 Nang ge makang malas i sasè mgimò di ge,
bay baling ge smalig di Dwata, du kenen falwà
ge.
- 23 Knang Dwata na laan kanlehew
i dad to tmimbang di timbang mlimbung.
- 24 Dwata tagnè gmadè i gumagu i satu to,
bay landè kibò i satu to gmadè i gumagun.
- 25 Sasè ku laam too funa fandam di là ge fa makang
ku nun blémdi Dwata,
du ken laam dnohò dun.

- 26 I harì fulung faldam dmilè ku simto i dad to
mimò sasè,
na fanlayaman ale di landè kakdo.
- 27 Tabanlé ito Dwata i fandam na kgaðè i fye,
taman landè gbuni di kenen.
- 28 I harì too mlawil i glalan ku neben i kagotan
digumatlu,
na ku kandon i kdee na landè fnalabin.
- 29 I dad lamnok to, too dag i dad to i kgalla,
bay i dad tua to, too nafè i dad to.
- 30 I kaflayam fakay gamlaneb nawa i sasè to,
du fagu di kaflayaman, numanan i nawan.

21

- 1 Dwata malak fandam i harì,
nalakan fagu di knayean, salngad kalakan i
kaloh yéél.
- 2 Kdee nimò i satu to di fandaman too fye,
bay Dwata mukum ku tan i knayè nawa i to na
i duenan mimò dun.
- 3 Mabtas fa di Dwata i kimò fye na matlu
di nun dsuam di kenen.
- 4 I dad to sasè, én mebe dale
i kafdatahla na i kafdagla, na ani i gafsalà
dale.
- 5 I to funan too fanse faldam ku tan i fanan nimò
nun bonguntungan di nimoan,
bay ku tatì kalyakan mimò, landè gwean.
- 6 I knun gwè fagu di klimbung
tatì mlal lana na gamgebe i to di fati.
- 7 I dad to labè, malmo fagu di dale ksasè,
du là ale sa mayè mimò i matlu nimò.
- 8 Là matlu i dalan gumlalò i dad to nun salà,

- bay i dalan gumlalò i dad to fye ldam, too matlu.
- ⁹ Fye fa ku i lagi nun yaan mnè di too tukay lawig di satnù di gumnè i yaanan mayè mugak.
- ¹⁰ I to sasè, toon knayè mimò sasè, na landè kakdon i demen to.
- ¹¹ Fagu di kaflayam i to madoy, én tamdò i to kulang i kfulunganfaldam, na di katdò i to fulung faldam, too matnù i gnadean.
- ¹² Dwata kenen too matlu, gadean i nimò i dad to sasè di lam igumnèla, na kenen sa i falmo dale.
- ¹³ Ku nun to là flinge i kafakdo i dad to landè, kadang di satu duh, ku kenen i fakdo landè flinge kenen.
- ¹⁴ Ku flabè i ganlal, magwè i kaflabean ku nun blé di kenen di gugbuni.
- ¹⁵ Too lehew i dad to matlu di fye kukum, bay di dad to sasè, too sasè i fandamla dun, du gafalmo dale.
- ¹⁶ I to talà mlalò i dalan kaglabat, én gukelan kadang di gumnè i dad mati.
- ¹⁷ I to too mayè mimò i knayean i alò gaflehew kenen, mbalingkenen to landè, na i to too mayè minum i dad gamlangal na kmaan i dad toomabtas knaan, laan mbaling to nun bong knun.
- ¹⁸ I dad to sasè, maflayam ale fagu di knayèla mimò sasè di dadto matlu, du magbalas sa di sasè i nimòla.
- ¹⁹ Fye fa i lagi nun yaan mnè di banwe landè to,

- di satnù i yaanan sukaf nawan na too mayè mugak.
- 20 Di gumnè i to fulung faldam nun mabtas kandeem na fye nemknaan, bay i to là fulung faldam, too mlal i kafalmon i kdeeknunan.
- 21 Ku kamdo ge i demem to na mimò ge i matlu nimò, mlawil ge, matlu ge, na nafè ge i dad to.
- 22 I to fulung faldam, gmagan mlad i satu syudad nsen i dad tonun kgal, na gmagan lambà i mgal labat batu i snaligla glibut isyudad.
- 23 I to là mayè gakuf di samuk, toon fangeye i manan.
- 24 I to fdatah na fdag i kton, nadoyan i demen to, na taali i kafdagan.
- 25 I to là mayè mimò, too dee knibalan na i knibalan ani, én igamfati kenen, du là mayè mimò.
- 26 Na i to là mayè mimò, tayud i duh aloan fandam i knibalan, bay i to matlu, fandaman i dademen to, du too kenen mayè mlé.
- 27 I dsù blé i to sasè, knang Dwata, lumban ku blén fagu di sasè knayè i nawan.
- 28 I to tmulen kéng di gususay, malmo kenen, bay i to fulung flinge na tmulen i kaglut, ssfanlinge i dad to i manan.
- 29 I to matlu, nun ksaligan i kton kenen matlu, bay i to sasè, alò tatì flingu kenen matlu.
- 30 Balù nun kfulung i to na nun kaglabatan na nun fye kafngewen,

bay ku knang kenen Dwata, i kdee ani là gamtabeng kenen.

³¹I to fakayan fnatlagad i dad kudà nebe di kasfati, bay Dwata sa alò mlé i katu.

22

¹Fye fa ku fye dengeg i satu to, di nun bong knunan,
na i kafye dengegan mabtas fa di salafi na blawen.

²Nun gusalngad i dad to nun knun na i dad to landè,
du slame Dwata mimò dale.

³I to fulung mebe i kton, tagadean i samuk fan kel,
taman funanniwas,
bay i to kulang i kfulungan faldam, laan niwas i samuk,
²tatì fadlug kel di kagdawatan i flayam bunge i nimoan.

⁴Ku nun klikoam di Dwata, na fdanaam i ktom di kenen,
mlé kenen i dad knun, dengeg, na klawil.

⁵I to kmabas i kton, fawag di dalan nun fawel,
i fawel i dad to sasè.

⁶Tdoam i tingà ku tan kiboan mebe i kton,
du fye di ktuan laan glifet dun, klon mnè di tah tanà ani.

⁷I to nun knun gal mebe i to landè,
na i to gal mdem flifan di to gumdeman.

⁸I to mla sasè, kamtu i kaflayam,
na i kabkutan i dad to, nun gusenana.

⁹Nun kafye di to too mlé,
du nalelan i knaanana di dad to landè.

¹⁰Falwaam i to gal madoy, du fye matlag i ksamuk,

- na matlag i kaswè talù na kasablé salà.
- 11 I to too mayè ku matlu nawan na fiten i kafean
fagu di fyetaluan,
gasgalak kenen i hari.
- 12 I kaglut gal man i to, too nifat Dwata,
fagu di kablabalan i kakakéng gal sanman i to
là gsalig.
- 13 I to là mayè mimò dee balibadan, du fye là
mimò,
du manan kun ku lamwà kenen di gumnean
ken kanfè i lmanaf liyun,
na knaanan.
- 14 I klafà yaan, salngad i fawel,
na i dad to fanlabè Dwata, ale i mfawel.
- 15 Én kagakah i dad ngà, gal ale mimò klandè ldam,
bay ku tdoam fagu di kbadas dale di gugsalàla,
tnagakla i klandèldamla.
- 16 I to mkut i dad to landè, du fye matnù i knunan,
demen mlé di dad to nun, mbaling kenen to
landè.

I tlu falò dad mabtas fngewe

- 17 Ani man i to fulung faldam, manan, Fan-
lingemagu na tdògu ge i dad gman i to fu-
lung faldam,
na toom fkah di nawam i tdògu,
- 18 du too fye ku gafaldamam,
na fakayam tulen di dademe.
- 19 Kayègu ku too ge smalig di Dwata,
taman ani tdògu ge.
- 20 Smulat agu tlu falò dad fye gman, du tulengu ge,
na gakuf déén dad fye kafngewe na gnadè,
- 21 na dad gman ani gugmadeam i kaglut,

- du fye fulung ge tmimel i glut timel di to mdek ge dini.
- 22 Nang ge mlimbung i dad to landè du landè ale, na nang ge mkut dale di gumusay,
- 23 du Dwata i msen dale, na fanlayaman i to mkut dale.
- 24 Nang ge sgalak di to mlal malbut, na nang ge magin i to mlal flabè,
- 25 du ken mlalò ge i kenen ldam, na là ge fakay samfulê di fye.
- 26 Nang ge makang na ge mayad dad uteng i demem to,
- 27 du ku là ge gambayad balù i gumileam snabàla na nwè di ge du bayad dun.
- 28 Nang ge mili ilè gusableng i tanà gfun i dad muna tom i fkahla déén di muna fa.
- 29 I to too fulung mimò, mbaling kenen mdengeg na ise ku di mdanà to i gumimoan, bay di harì fakayan gumimò.

23

- 1 Ku kmaan ge di saféd i mdatah to, toom fandam gablà di kton,
- 2 na ku too ge tyan kmaan, dnanam i ayeam kmaan.
- 3 Nang ge too mibal di kafye nem i knaanan, du ken i knaanan ani i fawelan ge.
- 4 Fandamam funa, na nangam faflungay i ktom mngabal i bong knunam,
- 5 du i knun tatì lana di mata,

- salngad klana i kablak ku mayeng ditù di mdatah bulul.
- 6 Nang ge kmaan di saféd i to sasè ldam,
demen nang ge too mibal kmaan i dad fye nem knaanan,
- 7 du kenen satu to gal faldam gablà di bong btas i knaanan. Namanan di ge, “Kmaan na minum ge,”
bay i manan ani là mdà di nawan.
- 8 Na ku gadeam i fandaman utaam i knaan fkaanan ge,
na landè gukmamu i fye gmanam di kenen.
- 9 Là knabas i to là fulung faldam i kabtas i gmanam di kenen,
taman nang ge tamdò kenen.
- 10 Nang mili ilè gusableng i tanà i kafkah di muna,
na nang mlad i tanà i dad ilu,
- 11 du Dwata i too mtulus,
msen di dale na kamlung dale.
- 12 Flinge ge i to tamdò ge,
na toom dnawat di nawam i tdoan ge.
- 13 Nang ge gdè mlayam i tingaam,
du laan sa mati ku sankélam di gugsalaan.
- 14 Kabay balingam kenen gafalwà
di lanaw lifoh du tdoam fagu di kbadasam kenen.
- 15 Tingàgu, ku mbaling ge to fulung faldam,
too lehew i nawagu.
- 16 Too lehew i nawagu
flinge i glut i galam man.
- 17 Nang mibal nawam i knè i dad to gamsalà,
bay balingam too kanlikò Dwata klom dini di tah tanà.

- 18 Ku ani nimoam, nun gufyem di satu duh,
na gdohò i kafye i galam fatan.
- 19 Tingàgu, fanlingem agu, fafulung ge
na mlalò ge i dalan matlu.
- 20 Nang ge magin i dad to langal,
demen i dad to too tyan kmaan,
- 21 du é n gusen i dad langal na i dad tyan kmaan,
dunan i klandèla,
na ku tatì ge alò kudang du langal, é n gukelam
kadang alò kamlawehi lwék.
- 22 Fanlingem i maam, du kenen mngà ge,
na di ktua i yéam too ge mafè kenen.
- 23 Toom fkah di nawam gambet i kaglut,
kfulung, fye kafngewe, na kaglabat, na
nangam fbayà bay toomknabas i kdee
ani.
- 24 I mà i to matlu nun bong klehewan,
na i tingà fulung faldam too kanlehew i maan.
- 25 Fye ku lehew i dad tuam gablà di ge,
na fye ku lehew i yéam i mngà ge.
- 26 Tingàgu, too ge flinge deg,
na mlalò ge i deg nimò.
- 27 Fawag ge di libun mkat lagi, na di libun mlafà
yaanan, dusalngad ale i fawel,
na nun dalanla mawel ge.
- 28 Dad libun gambet ani, salngad ale i dad to meye
kfangu mlayam gedi dalanam,
na dee dad lagi flafàla i yaanla.
- 29-30 I to too minum i gamlangal, na gal meye i dee
bung gamlangal toosasè i kagkahan,
du too nun kliduan, gal smamuk, na gal mu-
gak

- na i matan too fulè, na lamyalo kenen tam-
duk, na laan moon gaslokani ku laan langal.
- 31 Na di kakokla i gamlangal di basu,
nang ge meye balù tan i kafye bawehan
na balù too fye i lyalo i to di kaflon dun,
nangam ftabug i ktom,
- 32 du ku minum ge na langal ge, na di kwas i
klangalam, lyalom toosasè,
salngad ku nakét ge ulad i gamfati.
- 33 Na ku minum ge, nun dee teenam sasè na gam-
likò
na tati book i fandamam.
- 34 Na lyom sadi déén ge di aweng di mahin too
lamwek,
na sadi déén ge di tah layal du too msayug.
- 35 Na du mdà di kdee ani, ani i manam, “Difan-
damgu snuntutkla agu,
na bnunalla agu, bay làgu gafaldam i nimòla.
Too agu mayè mukat,
du fye mngabal agu i ninumgu.”
Ani manam kadang ku én nimoam.

24

- 1 Nang mibal nawam i kagkah dad to sasè,
na nang ge mayè dmeme dale,
- 2 du gal ale faldam i kibòla smamuk,
na galla sanman gablà di kimòla sasè di
demela to.
- 3 Fagu di kfulung i satu to gafdakan i gumnè,
na fagu di kaglabatan nun kgal i gumnean,
- 4 na du nun gnadean,
nun mabtas na nun fye baweh kandeenan di
dad sibayan.

- 5 Fye fa i to fulung faldam di to too mgal,
du too mdatah fa i gnagan i to nun gnadè di to
nun kgal,
- 6 du ku fan ge salu di gusfati, mni ge funa i fye
fngewe,
na fagu di fye kafngewe i dee mebe,
na matu ge sa di kasfati.
- 7 I mngalam talù i to fulung faldam là glabat i to là
fulungfaldam,
taman ku nun kastulen too mngalam, landè
timelan du laan glabat.
- 8 I to funan fandam i kiboan mimò sasè,
én kdagit kenen i to mimò samuk.
- 9 I ksamuk i gal fandam i to là fulung faldam, salà
sa,
na knang dad to i to gal madoy.
- 10 Ku mlungay i nawam di nun samuk,
too glut mlungay ge.
- 11 Faflalam falwà i to landè gugsalaan,
i fan fnati i dademe.
- 12 Kabay ku balingam man, “Landè gadègu, na-
landè labetgu di to atù,”
bay gmadè Dwata ku tan i mnè di nawam,
du kenen too meye ge, taman gadean i kdee,
taman bnalasan ge di kdee dad nimoam.
- 13 Tingàgu, minum ge ttab, du too fye neman,
na ttab mdà di dalit i sugen too mi.
- 14 Na too fye nem i ttab di baam, salngad i kafye i
kfulung dinawam,
taman toom fkah di nawam kfulung,
du nun kadang gufyem di satu duh,
na gdohò i kafye i galam fatan.

- 15 Nang ge meye i kfagum mlayam i to matlu,
salngad i nimò i tosasè du tmaku,
na nangam falmo i gumnean,
- 16 du balù file dulê fnugen i to matlu lêman gték,
bay i to sasè, di kakel i too sasè kalima, laan
gték.
- 17 Nang ge lehew ku nun sasè kel di to dmuen ge,
na nang flehew i nawam di kfugenan,
- 18 du ku ani nimoam gadè sa Dwata na laan mayè
dun,
na ken laan baling fanlayam i to dmuen ge.
- 19 Nangam fsamuk i nawam gablà di dad to sasè,
demen nang mibal nawam i kagkahla,
- 20 du dad to sasè landè fatanla,
na landè gufyela di satu duh.
- 21 Tingàgu, fye ku nun klikoam di Dwata na i harì,
na nang ge magin i dad to là mimen dale,
- 22 du dad to gambet ani nun kalmola tatì makto
kel,
du landè gmadè ku tan i flayam blé Dwata na
i harì di dale.

Nun dad gman i dad to fulung faldam

- 23 Ani i dad dademe gman i dad to fulung faldam:
Là fye ku i to gal mukum nun nsenan di dad
to nukuman.
- 24 Du i to mukum, ku di kukuman i to gamsalà na
manan landè salaan,
fanlagi kenen i dad to na kdee dad to mnang
nawala kenen.
- 25 Kabay i to mukum, ku nukuman i to gamsalà na
faflayaman i toani,
nun gufyen na dnayen kenen i dad to.
- 26 I to tmimel i too glut timel,

- én ilè i to ani too fye deme sgalak.
 27 Funam fatlagad i nligom, du fye gadeam nun
 gumweam,
 kafnge én fdakam gumneam.
 28 Nang ge tmulen gablà di demem to di gususay
 ku landè duenan,
 na nang ge tmulen ise glut gablà di kenen.
 29 Na nangam man, “E, malas agu i sasè nimoan
 dideg.”
 30 Glius agu di satu nligo nfun i to malwe mimò
 na là fulung faldam.
 31 Na di klamang nligon tatmabò dad bnas nun
 sual,
 na salnok i dad dademe sabat, na tamalbà i
 labatan batu.
 32 Na di kitegu ani, toogu fkah di fandamgu,
 na nun kagbetgu.
 33 I gagbetgu dini, fakay fadlug ge milè,
 na fadlug kudang, na fadlug ftud,
 34 bay ku én alò i nimoam, klom kudang kel di ge
 klandeam,
 salngad kakel i satu to mebe tek du tmaku.

25

I dademe dad mabtas fngewe i to fulung faldam

- 1 Ani dademe dad mabtas fngewe Harì Solomon, i
 sulat dad to Hésékaya i harì di banwe Dyuda. Na
 ani dunan:
 2 Nafeito Dwata, du mdà di laan fa fgadè di gito,
 bay nafeito dad harì, du mdà di takafgadèla di
 gito.
 3 Là fakay gadè dad fandam i dad harì, du mdatah
 fa di gitofandam,

- du i fandamla mdatah gambet kdatah i langit
na mngalam gambetkngalam i mahin.
- ⁴ Funa fwè i gbol di salafi, klon fa
mlé dun di to msel, du fye nun gimoan i fye
baweh.
- ⁵ Na salngad én, funa falwà di muna i hari i dad to
sasèkafngewela,
du fye i kagotan mbaling matlu.
- ⁶ Ku déén ge di muna i hari, nangam fdatah i ktom,
na nang ge sudeng di gusudeng i mdatah to,
- ⁷ du fye fa ku manan di ge, “Dini ge di too fyegusu-
deng,”
di kafyaan ge fagu di kmanan, “Blém igusu-
dengam di mdatah to ani.”
- ⁸ Nang ge flal tmulen di gususay, balù nun teenam,
du ken là glut,
du ken nun dademe to tmulen na là salngad i
ktulenyu,
du ku là salngad, landè kiboam ku fyàla ge.
- ⁹ Ku nun demem to na nun là gusalngad i nawayu,
stulen gamu alògamu lwe,
na nangam tulen di dademe to i dad santu-
lennyu i là fakay tulen didale,
- ¹⁰ du ku gmadè i dademe to, talandè ksaligla ge, na
baling ge myà,
na sasè dengegam kel di atuan, du tmulen ge
i là fakay moon gadè idademe to.
- ¹¹ Too fye fanlinge i talù too mastadè,
salngad kafye i kafye falas di gumnè i hari.
- ¹² I fngewe i to fulung faldam di to too fulung
flinge,
too mabtast fa di kas mgimò mdà di too glut
blawen.

- 13 I to dek tmulen too gsalig, gafye nawa i to mdek kenen,
salngad kafye nawa i to nun too tno yéél di kinit i duh di bangkaktu.
- 14 I to makang nun blén, bay laan gafles blé dun salngad too mlabun na too mnus, bay là gafles mulen.
- 15 I to fganag i taluan na ftahaan i nawan, ganguman nawa dad gumdatah i mgal ulu.
- 16 Ku minum ge ttab, nang flukas, du ken utaam.
- 17 Nang ge ali tlang di gumnè i demem to, du ken glukas na knangan ge.
- 18 I to tmulen kéng gablà di demen to di gususay gamfati
salngad i bunal, sundang, na i sait gamban du gamfati.
- 19 Én ksasè i to smalig di to là gsalig di bang nun ksamuk,
salngad ksasè i kifan maglifò na i satu blì là gmagan du slamelandè gukmamu.
- 20 I to flehew mlingag di bang nun klidù nawa i demen to,
salngad ku maglus i klaweh di bang katno demen ku nkah kahì i seey, du slame là fakay du mgutes i ksasean.
- 21 Ku bitil i to dmuen gamu fankaanyu kenen, ku malinum banléyu kenen ninum,
- 22 du ku ani nimoam, mbaling kenen too myà mdà di kafsasean gamu,
na gdawatyu untung mdà di Dwata.
- 23 Ku bang i balat too gafles mulen
salngad kagafles i kalbut ku nun malsalék.
- 24 Fye fa ku i lagi nun yaan mnè di too tukay lawig

di satnù di gumnè i yaanan mayè mugak.

- ²⁵ I fye tulen mdà di gumawag banwe too fye di nawam
salngad i kafye nawa i to malinum di kinuman i yéél tno.
- ²⁶ Too makakdo i to matlu ku naginan i to sasè,
salngad i to gal magu ku kel di sfuten na di gal gusmulu na slamemalbal.
- ²⁷ Ku minum ge ttab, sasè ku flukasam,
salngad i ksasè ku én fanngabalam i kdayen mdà di dad to.
- ²⁸ I to là gadnanan i kton laan gtabeng i kton,
salngad i syudad tamalbà i batu labatan, talandè kibò tmabeng idad to déén.

26

- ¹ Là gablà kel i bagyù di bang minit demen là gablaan moon mulen di bang kaktu,
salngad i to là fulung faldam, là gablà dnayen kenen.
- ² Ku fanlagi i satu to i demen to na là glut i duenan mlagi kenen, landè gukel i kaflagin,
salngad anuk di bnas ku landè gumleenan fadlug mayeng na landègukelan.
- ³ Sankélam i kudà, na knakangam i donki,
na fanlayamam i to là fulung faldam, du fye slame ale matdò.
- ⁴ Ku tnmelam i salek i to là fulung faldam fagu di klandè ldam,
baling ge là fulung faldam.
- ⁵ Kabay fye ku tnmelam kenen di fye
du fye gadean laan fulung fagu di ktimelam kenen.

- 6 I to mdek i to là fulung faldam ftulen i tulen,
baling di kenengukel i sasè,
salngad i ksasè ku kanlangan i kenen bli.
- 7 I mabtas fngewe i man i to là fulung faldam,
landè gukmamu dun,
salngad i dad bli i to kimay.
- 8 I kdayenam i to là fulung faldam, landè guk-
mamu,
salngad i fintik, landè gukmamu ku batangam
baling i batun.
- 9 I mabtas fngewe man i to là fulung faldam, sadi
landè btasan dikenen,
salngad i to langal magot i sual, du sadi laan
nagot dun.
- 10 I to gal fimò i balù simto to i là fulung faldam,
fsamukan i kdee dad demen.
- 11 I to là fulung faldam samfulê di kulang nimoan,
salngad i ayem balù i utaan sanfuléan knaan.
- 12 Fye fa i to là fulung faldam,
di to i man nawan kenen too fulung.
- 13 I to là mayè mimò galan man, “Ku lamwà agu
digumnègu ken nun labè liyun magu di
dalan, na ken kamfèdeg,”
ani balibadan du fye là mimò.
- 14 Gambet i takab magsayug na landè guflesan,
salngad i to là mayè mimò tati blaling di gu-
milean na landègukelan.
- 15 I to là mayè mimò,
balù fa smungit i knaan là mayè.
- 16 I to là mayè mimò, man nawan too kenen fulung
fa
di balù fitu lagi fulung tmimel.

- 17 I to flabet di ksugak i landè kenen labet nun gaslok, salngad gaslok i satu to smabà klinge i ayem.
- 18-19 I to mgaw i demen to, na kafnge én manan alò kenen sfuba, nungusasean, salngad i to book agafan i tek gamfati.
- 20 Landè gugadlug kdinè i lifoh ku landè dutungan, na i ksugak landè gugadlugan ku landè kalsalék.
- 21 Là mati bala lifoh ku nun using, na là mati kdinè lifoh ku nundutungan, na là tlag i ksugak ku nun mayè sugak.
- 22 I kastugad salék, too kanbayan fanlinge i dad to, di dale salngad i knaan too fye neman na too fye nawala mlodun.
- 23 Ku nun man i satu to, na bay ise én mnè di nawan fangawan idemen to, salngad i to mimò tibud tanà fangawan i demen to, du di kimoandun alò di lwà too fye baweh, bay di lam sasè i bawehan.
- 24 I to flingu muni i nun knang nawan fagu di fye taluan, bay busekan di nawan i kafgawan demen to.
- 25 Balù too fulung kenen talù, nang ge faglut di kenen, du too fnò i nawan i knang nawa.
- 26 Fakay sa ku laan fdilè nun knang nawan, bay i dad sasè nimoan teen i kdee.
- 27 I to mawel i demen to baling kenen mfawel i fawelan, na i to flulid i bong batu di demen to baling di kenengumlulidan.

28 I to tmulen kéng di demen to, du knangan nawa,
 én i gafatduk nawa i demen to,
 na i to too dmayen i demen to fagu di dee fye
 manan bay kadilà mdà di nawan, gafalmo
 kenen.

27

- 1 Nang ge fdag gablà di nimoam fayah,
 du laam gadè ku tan fa kel di ge.
- 2 Fye ku nun dademe dad to dmayen ge,
 nang ku ge dmayen i ktom.
- 3 I batu na falak too blat
 bay blat fa i ksamuk i nimò i to là fulung
 faldam.
- 4 I kaflabè gafatduk nawa i to na gafalmo,
 bay i kingà nawa too fa sasè gafalmo.
- 5 Fye fa ku nngakam i satu to,
 du ku laam nngak ken man nawan landè
 kakabasam kenen.
- 6 Fye fa i katduk nawam fagu di demem sgalak, du
 fakay smaligkenen,
 di kafafye i to dmuen ge du ken fangawan ge.
- 7 I to bsol, balù tnab laan mayè,
 bay i to bitil balù féét i neman mbaling mi.
- 8 I anuk di bnas tatì alò mayeng na là samfulê di
 fulalan,
 salngad i to ku tatì alò lamngab na là mnè di
 gumnean.
- 9 Ku ungafam i fangbun, too ge lehew,
 na ku nun samuk, lana i ktanak nawam.
- 10 Nang tatì fbayà i demem sgalak na i deme i
 maam sgalak,
 na ku nun smamuk ge, nangam ftabeng i
 flanekam mawag dige,

- fye fa ku ftabengam i demem saldan
mdadong di ge di flaneammawag di ge.
- 11 Tingàgu, fye ku mbaling ge to fulung faldam, du
fye lehew inawagu,
du ku ani nimoam na gadègu tmimel i dad to
madoy deg.
- 12 I to fulung mebe i kton tagadean i samuk fan kel,
taman funanniwas,
bay i to kulang i kfulungan faldam laan ni-
was i samuk, tatì fadlugkel di kagdawatan
i flayam bunge i nimoan.
- 13 Ku nun to makang kenen mayad uteng i to laan
gadè,
fye ku nleges kenen smandà i knunan kel di
kagbayadan i utengan.
- 14 Ku nukatam i demem sgalak too flafus na too
makto i taluam dikenen balù fye i manam,
man nawan fanlagim kenen.
- 15 Là too fye fanlinge uni i yéél tatì fadlug tamdak,
salngad ksasè fanlinge i libun ku tatì fadlug
too mugak i yaanan.
- 16 Na là fakay fatlag i kugakan, salngad i nus là
fakay fatlag,
demen là fakay magot i fngalo di falelam.
- 17 I tek fakay néhê di tek,
salngad i dad to du fakay ale séhê fandam.
- 18 I to mifat i kayu nun bunge, gamkaan sa i
bungen,
na salngad i satu salig mifat i amun, du gam-
dawat sa bunge inimoan.
- 19 I alung i satu to fakay teen di yéél,

- na fakay teen ku tan mnè di nawa i satu to fagu di galan nimò.
- 20 Là bsol i fati na gumnè i dad mati, du gal fatan i dademe, salngad i to là bsol, du dee fa knibalan.
- 21 Tnilew i salafi na blawen fagu di lifoh, du neye ku too glut, na tnilew i kafye ldam i satu to fagu di kdayen kenen, du neye kutoo glut fye i ldaman.
- 22 Balù fa fakay ndak di sung i to là fulung faldam, knean là magwè di kenen i klandè kfulungan.
- 23 Toom nifat i dad lmanafam,
- 24 du nun gusen i knun, na balù i to nun glal nun gusen i glalan.
- 25 Ani i nimoam, nligom i bnas na santifunam du fkaanam i dadlmanafam klom fatan di lê ktabò i bnas.
- 26 Na i bul dad lmanaf gambet bilibili, fakayam nimò klaweham, na i dad kambing fakay fabli na i gweam fakay bayadam tanà.
- 27 Na i dademe dad kambingam gamlé gatas di ge na dad malayam, na balù dad saligam libun.

28

- 1 I to sasè, gal mila du nun klikoan, balù landè tmafik kenen, bay i to matlu là likò, gambet i lmanaf liyun landè klikoan.
- 2 Ku sasè nimò i dad to di satu banwe, gal matlas i ulula, du làale gmagan mebe,

- bay i ulu nun gnadè na nun kaglabatan, kenen
sa gmagan mebe i satubanwe di gufye.
- ³ I to nun glal mkut i dad to landè,
kenen gambet i too bong ulen falmo i dad fule.
- ⁴ I dad to là kmabas i dad flalò, msen ale di dad to
sasè,
bay ku mimen ale i dad flalò, dmuen ale i dad
to sasè.
- ⁵ I dad to sasè, là ale gamlabat i katlu nimò di
dademe to,
bay i dad to mayè gmadè knayè Dwata too ale
gamlabat.
- ⁶ Fye fa i to landè ku matlu i nimoan,
di to nun knun bay mlimbung i demen to.
- ⁷ I tingà mimen i dad flalò nun kaglabatan,
bay i tingà magin i dad to mimò sasè fyaan i
maan.
- ⁸ I to mbaling nun knunan fagu di bong kafngaan
i filak fdeman,
i knunan ani baling gablé di to mayè mlé di
dad to landè.
- ⁹ I to là flinge i flalò Dwata
knang Dwata i dasalan na laan fanlinge.
- ¹⁰ I to fagsalà i satu to fye, kenen baling gamdawat
i flayam,
bay i to fye, gamdawat i kafye.
- ¹¹ Slaan di fandam i to nun knun, too glut nun
kfulungan,
bay i to landè i nun kaglabat, gmadè i kaglut
ku glut fulung kudemen là.
- ¹² Ku nun satu to matlu mgimò ganlal too flehew i
dad to,

- bay ku nun satu to sasè mgimò ganlal salbuni
baling i dad to dulikò ale.
- 13 Landè gufye i to gal muni i dad salaan,
bay i to tmulen i dad salaan di Dwata na
tnagakan, nlifet Dwata isalaan.
- 14 Nun kafye di to gal mimen Dwata,
bay i to fgal i ulun, nun kaflayaman kel di
kenen.
- 15 I ukum i dad bong labè lmanaf dnagit liyun na
béar ku bitil,
salngad i ukum i sasè ganlal magot i dad to
landè du slame ale tookanlikò.
- 16 I satu ganlal kulang kaglabat, landè sa kakdon,
bay i ganlal là mayè mlimbung, du fye matnù
i knunan, too mlawil iglalan.
- 17 I to manò i demen to, too msamuk i nawan,
na tatì mimò i kalmon.
Na tatiam kenen faloh.
- 18 I to mimò i matlu nimò maklung kenen di sasè,
bay i to là mimò i matlu nimò laan twan i
kfugenan di ksasè.
- 19 I to too mimò di tanaan nun bong knaanan,
bay i to gal falmo i duh di landè fye nimoan,
baling kenen tolandè.
- 20 I to gsalig nun gufyen,
bay i to mayè mlal nun knunan fagu di klim-
bung, fanlayam kenen.
- 21 Là fye ku i to gal mukum ku nun nsenan,
bay nun dademe dad mukum mimò sasè, du
fye nun gwèla balù alòtukay.
- 22 I to mademet too mayè ku mlal nun knunan,
bay laan twan kakel i klandean.
- 23 I to mngak i demen to, too mabtas fa

- di satu to dmayen kenen fagu di dee manan,
 bay kadì là mdà dinawan.
- 24 I to tmaku di maan demen di yéan,
 na manan, “Ise sa salà inimògu,” salngad ku
 dmeme i to gal falmo i demen to.
- 25 I to lom too gal smamuk,
 bay i to smalig di Dwata nun gufyen.
- 26 I to smalig i kton, kenen sa i to là fulung faldam,
 bay i to mlalò i dalan kfulung, mklung kenen
 di sasè.
- 27 I to mlé di to landè landè gukulangan,
 bay i to là kamdo i to landè, fanlagi kenen i
 dad to.
- 28 Ku nun satu to sasè, mgimò ganlal, salbuni
 baling i dad todù likò ale,
 bay ku talandè glal i sasè ganlal, matnù i dad
 to fye.

29

- 1 Ku tadee dulê nngak i satu to, bay knean mgal fa
 i
 ulun,
 én sa gamgebe kenen di kalmo i landè gugal-
 waan.
- 2 Ku matlu i to mebe i banwe, too lehew i dad to,
 bay ku sasè i to mebe i banwe, landè klehew i
 dad to mnè dééndu too ale maflayam.
- 3 I to kmabas i kfulung, flehewan i maan,
 bay i to samnagin i libun mkat lagi, falmon i
 filakan.
- 4 Ku too fkah i harì di nawan i matlu kukum, too
 nun ktanak dibanwen,
 bay ku alò én fandaman i filak, toon falmo i
 banwen.

- 5 Ku simto dmayen i demen sgalak, bay kadì ise
mdà di nawan,
tatian falmo i kton.
- 6 I to sasè, én kamfè kenen i salaan,
bay i to matlu fakay mlingag na flehew.
- 7 I dad to matlu too gmadè kamdo na tmabeng i
dad to landè digususay,
bay i dad to sasè là mabtas di dale i dad to
landè.
- 8 I dad to gal madoy fakay ale finit nawa i dad to di
satu syudad,
bay i dad to fulung faldam fakay fatlag klabè
i dad to.
- 9 Landè kibò musay i to fulung faldam na i to là
fulung faldam,
du ku ditù di gususay i to là fulung faldam là
manak, alò kenenmadoy na flabè.
- 10 I dad to gal manò, knangla i matlu to,
bay i dad to fye, toola nifat i to matlu.
- 11 I to là fulung faldam, toon falwà i kaflabeen,
bay i to fulung faldam, gadnanan i kton.
- 12 Ku i satu ulu flinge i dad kakakéng na fnaglutan,
mbaling sasè i kdee dad to tmabeng kenen.
- 13 I to landè na i to mkut i to landè, nun gusal-
ngadla,
du nun blé Dwata dale mata du fye mite ale.
- 14 Ku glut kukum i hari i dad to landè,
too mlawil i kagotan.
- 15 Nun gufye i dad ngà ku tdò na fanlayam ale di
gugsalàla,
bay i dad ngà tatì fbayà di gugsalàla fyàla
kadang i yêla.
- 16 Ku sasè i dad ulu, too matnù i sasè,

- bay i kalmola teen i dad to matlu.
- 17 Fanlayamam i tingaam di gugsalaan, na nun kadang ktanak i nawam, na flehewan i nawam.
- 18 I dad to là flinge Tnalù Dwata sasè, du tatila nimò i knayèla dulanè malak dale, bay i dad to mimen i tdò Dwata nun kafyela.
- 19 Dademe salig là fakay ku tdoam ale fagu di taluam, du balù glabatla i manam dale, là ale flinge.
- 20 Fye fa i to là fulung faldam, di to i là funa faldam klon fa talù.
- 21 Ku mdà di ktukay i saligam na faknalamam mlé i kdee knayean, là mlo i kdee nfunam nwean na mlé ge klidù nawam.
- 22 I to labè gal smamuk, na i to mlal malbut gal gamsalà.
- 23 I to fdatah i kton mdanà sa kadang di satu duh, bay i to fdanà i kton, mdatah sa kadang di satu duh.
- 24 I to samnagin i to gal tmaku toon fanlayam i kton, du ditù di gumusay, na ku tulenan i kaglut fanlayam kenen, na ku laan tulen i kaglut fanlayam kenen Dwata.
- 25 Sasè ku fsamukam i nawam gablà di fandam i dad to gablà di ge duén gambet i fawel mawel ge, bay ku baling ge smalig di Dwata, kanlungan ge.
- 26 Dee dad to mayè ku i ulula mimò fye di dale, bay i matlu nimò alò mdà sa di Dwata.

27 I to matlu knangan i to sasè,
na i to sasè knangan i to matlu.

30

I dad fngewe Agur

- 1 Ani i dad fngewe Agur, i tingà Dyakeh
fdu di banwe Masa, na talù kenen di ku Itil na
Ukal, manan,
- 2 “Deg sa i to landè gnadè,
na landè kaglabat, là gambet dademe to.
- 3 Làgu lmen gambet du fye fulung,
demen landè gnadègu gablà di Dwata, i Landè
Salà.
- 4 Nun kè to lmen magket salu di langit di gumnè
Dwata, na samfulêdini fdu ditù?
Nun kè to lmen samtifun i nus na nagotan di
falelan?
Nun kè to lmen mungas i klamang yéél na i kla-
mang mahin di saulan?
Nun kè to lmen mimò i klamang banwe na i
dad gusablengla?
Simto lmen mimò kdee ani, tan i dagitan na dagit
i tingaan?
Tulenam deg ku gadeam.
- 5 Kdee tnalù Dwata too glut, landè là glut,
na kanlungan i kdee fikit di kenen.
- 6 Nang ge tamnù di tnaluan,
du ku én nimoam nngakan ge na fgadean, ge
to tmulenkéng.”
- Ani gman Agur.

I dademe mabtas dad fngewe

- 7 Fakdogu di ge Dwata, di là agu fa mati,

- dnohoam di deg moon lwe ani.
- 8 Satu, ttabengam agu du fye là agu tmulen
 kakakéng,
 na i galwen, nangam blé di deg bong knun,
 na ku demen faloham di deg i klandè,
 tiam blé deg i gablà knaan di klit i duh,
- 9 du ku bong lukas i blém deg,
 ken mangu landè gukmamugu ge,
 demen ku landè agu,
 ken tmaku agu na gafalmogu dengeg
 Dwatagu.
- 10 Nangam tulen di satu amu i kdalamam i satu
 saligan,
 du ku ani nimoam, fanlagin ge, na ge baling
 maflayam.
- 11 Nun dad to mlagi i màla,
 na là mlé kafye di yèla.
- 12 Nun dad to flingu too ale mlaneb
 bay i kaglutan, di lam i nawala too ale maga-
 gsik.
- 13 Nun dad to fandamla too ale mdatah,
 na taman toola fdatah i ktola.
- 14 Nun dad to too ale mkut i dad to landè,
 na kdee sasè nimò nimòla di dad to landè, du
 fye gwèla i knunla.
- 15 Nun satu to too lom, na nun lwe ngaan libun,
 na galla man, “Banlém gami,”
 bay balù tan i blém, là gabsol dale,
 taman salngad ale di fat ani,
- 16 dunan banwe i dad mati,
 i libun là fakay mngà,
 i tanà là ali nulen,
 na lifoh fadlug smakuf na là fakay fnati.

- 17 I to madoy i maan,
 na too là mayè mimen i yéan,
 fye ku tnukè i dad anuk di bnas i dad matan,
 na i lawehan knaan i dad kablak.
- 18 Nun tlu tnikenggu,
 nun fat i làgu glabat,
- 19 kibò i kablak mayeng di langit,
 kibò i ulad fulu di tah i batu,
 kibò i kafal magu di talà mahin,
 na kibò i lagi kamdo i libun.
- 20 Ani nimò i libun mlafà yaanan,
 di fandaman landè sasè nimoan,
 taman, manan, “Landè sa sasènimògu.”
- 21 Nun tlu too sasè di fandam i dad to di tanà ani,
 nun fat i knangla,
- 22 i salig mbaling hari,
 i to là fulung faldam, i tanun kdee knayean
 knaan,
- 23 i libun sasè ldam na landè kamdo kenen, bay
 gamwè yaan,
 na i libun alò salig mbaling amu di gumnè i
 amun.
- 24 Nun fat too malnak dini di tah tanà,
 bay knean too ale fulung,
- 25 i dad mamang balù too ale mlungay,
 knean santifunla i knaanla di bang nun
 gumwèla, du fatlagadlaknaanla di bang i
 klandèla,
- 26 i satu bung lmanaf dnagit kuni, too ale mlungay,
 knean gmagan ale mimò i gumnèla di gunun
 batu,
- 27 i dad tlangas, balù landè malak dale,
 knean stadol ale mayeng,

- 28 na i dad tikì balù fakay kanfè i kmalam,
knean mnè ale di gumnè i dad harì.
- 29 Nun tlu fye neye i kagula, du fulung ale magu,
nun fat kadì,
- 30 kagu i liyun labè di kdee lmanaf,
na landè klikoan,
- 31 kagu i masel smagégél i tinefen,
kagu i lagi kambing fdadong di libun kamb-
ing,
na kagu i harì di muna i dad sundalun.
- 32 Ku lmenam fdatah, du là ge fulung faldam,
demen tafandamam i kiboam mimò sasè,
tanlagam ani na fandamam i gukel i dad nimò
gambet ani.
- 33 Ku mlo kanligongam gatas msut i tabè,
na i ilung, ku snuntukam mlitè,
salngad i klabè, ku ninitam mbaling nun samuk.

31

I dad fngewe di harì

- 1 Ani i dad gman Harì Lémwél mdà di banwe
Masa, i tdò yéan, na man yéan di kenen manan,
- 2 “E tingàgu, linge Dwata i kdasalgu, tamanblén ge
di deg,
na ani fngewegu ge.
- 3 Nangam sa falmo i kgalam na filakam di dad
libun,
du én gafalmo ge, na balù dad harì tagafal-
mola.
- 4 Fanlingem agu Lémwél,
là gablà di dad harì, ku demen dad dademe
ulu
ku too ale mayè minum i dad gamlangal,

- 5 du ken di kinumla glifetla i dad flalò,
na là ale kadang mimò i matlu nimò di dad to
nun klidù.
- 6 Kabay fakay finumam tukay di dad to tafan mati,
demen i dad to too msamuk i nawala di
klidùla,
- 7 du fye glifetla i klandèla na i klidùla.
- 8 Nsenam i dad to landè kibò msen i ktola,
na tnabengam i dad to landè kibò tmabeng i
ktola.
- 9 Nsenam i dad to landè na tanlum i kukumam
dale
na tnabengam i dad to landè na i dad to too
nun klidù.”
- Ani gman i yê Harì Lémwél di kenen.

I kafye ldam i libun nun yaan

- 10 Malima mite libun nun yaan
too fye ldam, na bay ku nun teenam,
mabtas fa kenen di too mabtas kas.
- 11 I yaanan too smalig di kenen,
na landè gukulangan.
- 12 Klo i libun ani mnè di tah tanà,
too fye kiboan yaanan,
na landè sasè nimoan di kenen.
- 13 Too malgad kenen mimò klaweh
mdà di bul bilibili.
- 14 Gal matun kakaan di gumawag banwe,
na neben di gumnean,
salngad nimò i kafal
gal mebe kakaan mdà di gumawag banwe.
- 15 Di là fa mwal mték kenen
du nimoan knaan i malayan,
na dekan dad saligan libun mimò dademe
nimò.

- 16 Salu kenen di satu tanà du neyen, na bnayadan,
na fagu di filak gwean mdà di nimoan,
bayadan bnê du fanlan i tanàén.
- 17 Too mayè kenen mimò na too malgad,
na nun kgalan di dad nimoan.
- 18 Gadean i kabtas kdee nimoan,
na balù kifu mimò kenen.
- 19 Mimò kenen sinulib na mabal klawehla.
- 20 Too kenen mayè mlé di dad to landè
na di dad to nun klidù.
- 21 Kel i bang katno, landè klikoan,
du tanun klawehla fatlagadan.
- 22 Nimoan dad kayabla,
na too fye bung klawehan na too fye baweh i
batakan.
- 23 I yaanan too mdengeg,
du kenen satu ulu di banwela.
- 24 I fye libun ani, gal mimò i klaweh na fablin,
na mimò dad galing, du fablin di dad to gal
fabli.
- 25 Too kenen mgal, na too mgafè,
na landè klikoan balù tan kel di dale.
- 26 Ku talù kenen dileam i kfulungan,
na too glut i katdoan.
- 27 Too kenen mimò,
na toon nifat malayan di dad klidùla.
- 28 Too mabtas kenen di dad ngaan,
na dnayen kenen i yaanan.
- 29 Man i yaanan, manan, “Nun dee dad libunfye,
bay ge too mdatah di kdee.”
- 30 I fye kalyak i libun slaan là glut, na i kafye
bawehan mlallana,
bay i libun too nun klikò di Dwata too mag-
dayen.

31 Fye ku blé di fye libun ani, i untung di kdee
nimoan,
na mdà di fye nimoan, dnayen kenen kdee
dad to.

I tnalù dwata New Testament in Blaan, Sarangani

copyright © 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sarangani Blaan (Blaan, Sarangani)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 1998, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Blaan, Sarangani

© 1998, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
efb4a7ef-8c5f-5201-b899-abcaa7a21d0e